

LEHTIMÄEN ERITYISKANSANOPISTO

OPETUSSUUNNITELMA

AMMATILLISEEN KOULUTUKSEEN JA
JATKO-OPISKELUUN VALMENTAVA OPINTOLINJA

Sisällys

1	Opiskelu Lehtimäen opistolla	1
1.1	Opiston koulutustehtävä.....	1
1.2	Oppimiskäsitys ja opetusmenetelmät	2
1.3	Opiskeluympäristö.....	3
1.4	Opetusjärjestelyt ja opintokirja.....	4
1.5	Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma	4
2	Ammatilliseen koulutukseen ja jatko-opiskeluun valmentava opintolinja.....	5
3	Opetussuunnitelma	6
3.1	Elämönhallintataitojen opinnot.....	7
	Kotitalouden perusteet	7
	Asumisvalmennus ja arjen taidot	8
	Asiointi.....	10
	Terveyskasvatus.....	11
	Motoriset taidot	12
	Aistiharjoitukset.....	12
	Liikunta.....	13
	Kommunikaatioharjoitukset	14
	Viittomakieli, tukiviittomat	14
	Vuorovaikutustaidot	15
	Sosiaaliset taidot.....	16
	Tunnetaidot	17
	Tapakasvatus	18
	Kansalaistietous ja yhteiskunnassa toimiminen	19
	Muuttovalmennus.....	20
	Musiikki.....	21
	Kädentaidot	21
	Luova toiminta.....	23
	Kuvataide.....	24
3.2	Tiedollisten valmiuksien opinnot.....	25
	Äidinkieli	25
	Matematiikka.....	27
	Tieto- ja viestintäteknikka (tvt)	30
3.3	Ammattialoihin liittyvät opinnot	32
	Tekstiilityö	32
	Tekninen työ 1.....	33

Tekninen työ 2	33
Remontti- ja kiinteistönhuolto	34
Auto- ja konetekniikka	35
Työtoiminta	35
Työelämään valmentautuminen, työharjoittelu.....	36
4 Valinnaisopinnot ja vapaa-aika	37
4.1 Valinnaiskurssit	37
4.2 Vapaa-aika	38
4.3 Viikonloppukurssit	39
4.4 Leirikouluviikko ja opintomatkat.....	39
5 Arviointi	40
5.1 Opiskelun seuranta ja arviointi	40
5.2 HOJKS-tavoitteiden arviointi ja GAS-menetelmä	41

1 Opiskelu Lehtimäen opistolla

1.1 Opiston koulutustehtävä

Lehtimäen erityiskansanopiston koulutustehtävänä on 1.1.2012 voimaan tulleen ylläpitämisluvun mukaisesti järjestää pääasiassa vaikeasti vammaisille henkilöille koulutusta, joka lisää tasa-arvoa ja elämänlaatua, edistää hyvinvointia ja terveyttä sekä ehkäisee yhteiskunnallista ja sosiaalista syrjäytymistä. Opintokokonaisuudet pyritään suunnittelemaan siten, että ne edistävät em. asioita ja lisäävät yksilön osallisuutta ja tasa-arvoa täysipainoisena yhteiskunnan jäsenenä.

Lehtimäen opisto tarjoaa erityistä tukea tarvitseville henkilöille elinikäisen oppimisen mahdollisuuden. Lehtimäen opiston kantavana teemana on opinnollinen kuntoutus. Opetus tapahtuu moniammatillisena yhteistyönä, joka pitää sisällään fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen ja kasvatuksellisen kuntoutuksen sekä internaattikasvatuksen. Opiskelu sisäoppilaitosmaisessa ympäristössä tukee opiskelijan itsenäistymistä ja antaa mahdollisuuden harjoitella oman elämän hallinnassa tarvittavia yhteisötaitoja.

Lehtimäen opiston omistajayhteisö on Erityiskansanopiston kannatusyhdistys ry, joka on perustettu Tampereella vuoden 1966 alussa. Yhdistyksen tarkoituksena on Lehtimäen

opisto -nimisen erityiskansanopiston ylläpitäminen ensisijaisesti erityistä tukea ja ohjausta tarvitseville vammaisille henkilöille, heidän perheilleen ja muille sidosryhmille sekä erityisryhmien opetuksesta, kasvatuksesta ja kuntoutuksesta kiinnostuneille henkilöille.

Lehtimäen opiston toimintaa ohjaa Laki vapaasta sivistystyöstä 21.8.1998/632, Asetus vapaasta sivistystyöstä 6.11.1998/805, Laki vapaan sivistystyön lain muuttamisesta 29.12.2009/1765, YK:n Kehitysvammaisten oikeuksien julistus vuodelta 1971 ja yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 2008 sekä Suomen vammaispoliittinen ohjelma VAMPO 2010–2015.

Opistolla on opetussuunnitelmat Ammatilliseen koulutukseen ja jatko-opiskeluun valmentavalle linjalle ja Itsenäistymisen ja hyvinvoinnin linjalle sekä aikuisopintolinjalle (täydennyskoulutusta aikuisille). Opistolla on erillinen suunnitelma opiskeluhuoltoon, turvallisuuden (lääkehoitosuunnitelma, toimintaohjeet poikkeustilanteisiin) ja kansainväliseen toimintaan.

1.2 Oppimiskäsitys ja opetusmenetelmät

Opistolla annettavan opinnollisen kuntoutuksen taustalla on sekä konstruktivistinen oppimiskäsitys että voimaantumiseen perustuva kuntoutumiskäsitys. Voimaantuminen I. empowerment on henkilökohtainen ja sosiaalinen prosessi. Voimaantumisen kautta opiskelija voi säilyttää tai saavuttaa asemansa yhteiskunnan tasavertaisena osallistuvana jäsenenä.

Kansanopisto on fyysisen ympäristön lisäksi yhteisö, joka muodostaa sosiaalisen toiminnan yksikön. Se tukee osallistujan sosiaalisia ja yhteisöllisiä taitoja. Internaattipedagogiikkaan liittyy vahvasti itsensä kehittäminen ja omien vahvuuksien tunnistaminen. Siinä korostuvat elämän kokonaisuus, elämänhallinta,

kodinomaisuus, pelisäännöt oppimiseen ja sosiaaliseen kanssakäymiseen, aito sosiaalinen ympäristö ja uudet roolit ja tehtävät sekä vastuullisuus toisista ihmisistä.

Opinnollinen kuntoutus on prosessi, joka kehittää psykososiaalisia voimavaroja, oppimisvalmiuksia ja oman elämän hallintaa. Opiskelija toimii prosessissa aktiivisesti asettaen tavoitteita opiskelulle ja toimii niiden suuntaisesti sekä osallistuu oman oppimisensa arviointiin. Hän tulee tietoiseksi omista voimavaroistaan ja tuen tarpeestaan. Opiskelijan omia voimavaroja tuetaan ja vahvistetaan oppimisen keinoin.

Pedagogiset menetelmät valitaan tarvittaessa jokaisen opiskelijan henkilökohtaisen arvioinnin avulla. Oppimista tukevia kuntouttavia toimenpiteitä ovat:

- voimavarojen tukeminen/vertaistuki
- aktivoivan ja kuntouttavan opetusmateriaalin käyttäminen
- lukemisen tekniikan harjoitukset
- eri aistitoimintojen aktivoivat harjoitukset
- yhteistoiminnalliset menetelmät
- internaattipedagogiikka (sosiaalinen vuorovaikutus, itsenäisen elämisen taidot, henkilökohtaisen elämän järjestelytaidot, oireiden hallinta)
- neuropsykiatrinen kuntoutus
- seikkailu- ja elämyspedagogiikka
- itseilmaisun menetelmät (musiikki, kuvataide, draama, kirjallinen ilmaisu, tanssi)
- dialoginen tukeminen
- opiskeluharjoittelu, työn kaltaiset toiminnot

Erilaisten opetusmenetelmien käyttö opetuksessa lähtee opettajan valitsemista ja perustelemista oppimista tukevista työskentelytavoista mm. oppiaineen ja oppijan kognitiiviset taidot huomioon ottaen sekä erilaiset tilannetekijät huomioiden. Opetusmenetelmällisistä ratkaisuista myös neuvotellaan ja sovitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa.

1.3 Opiskelu ympäristö

Opetus ja oppiminen tapahtuvat psyykkisesti ja fyysisesti turvallisessa, moniarvoisessa ja avoimessa ympäristössä, mikä näkyy opiskelijan ja koko henkilökunnan välisenä rakentavana vuorovaikutuksena ja yhteisvastuullisuutena. Toisen kunnioittaminen, perusoikeudet ja suvaitsevaisuus erilaisuutta kohtaan ovat opistokulttuurin pohja. Lisäksi kaikessa opiston toiminnassa korostetaan yhteisöllisyyttä ja osallistuvaa kansalaisuutta sekä kansainvälisyyttä ja vastuuta ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta.

Opiston yhteisten tilojen kuten piha-alueen, kuntotalon/uimahallin, ratsastuskoulun ja liikuntapolun esteettömyydellä ja esteettisyydellä pyritään lisäämään opiskelijoiden hyvinvointia ja sitoutumista opistoelämään.

Sisäoppilaitosmaisuus laajentaa opiskelu ympäristöä opiskelijoiden asumiseen ja elämiseen. Viihtyisä ja turvallinen sekä opiskelua että yleistä hyvinvointia tukeva ympäristö edellyttää yhteisesti sovittujen sääntöjen ja yhteistoimintakäytäntöjen noudattamista. Sisäoppilaitoksessa edistetään oppimisen ohella itsenäistä vastuullista asumista ja kanssakäymistä toisten kanssa.

Opiston ruokailupalvelut tukevat terveellisiä ruokailutottumuksia ja mahdollistavat keskitymisen opiskeluun.

Opisto on avoin oppimisympäristö, joka tarjoaa opiskelijalle mahdollisuudet käyttää kirjastoa, vapaa-ajantiloja, tietokoneita ja internetyhteyksiä. Opiskelijan vapaa-ajan toimintaa monipuolistetaan mm. liikuntatilojen ja välineiden käytön sallimisella, opiskelijoista lähtevien aktiviteettien tukemisella sekä yhteisten tilaisuuksien ja Raha-automaattiyhdistyksen tukemalla harrastustoiminnalla. Oppilaitoksen rauhallinen sijainti maaseudulla eteläpohjalaisessa kulttuuriympäristössä sekä monipuoliset erilaisten opetusmenetelmien käyttöön soveltuvat opetustilat luovat hyvät puitteet menestyksekkäälle opiskelulle.

Koko opistoyhteisöä kokoavana oppimislanteena järjestetään yhteisiä tapahtumia. Ne ovat yhteisökasvatusta, joiden tavoitteena on lisätä kansanopiston opiskelijoiden välistä kanssakäymistä sekä opiskelijoiden ja henkilöstön keskinäistä yhteenkuuluvuuden tunnetta.

1.4 Opetusjärjestelyt ja opintokirja

Lehtimäen opiston opetuksen tavoitteena on opetussuunnitelman mukaan kohottaa opiskelijoiden yleissivistystä ja edistää heidän jatko-opintojaan, laajentaa opiskelijoiden yhteiskunnallista tietämystä sekä tukea heidän persoonallista kehitystä. Opinnot koostuvat kaikille kuuluvista oppiaineista, jotka sisältyvät ammatilliseen koulutukseen ja jatko-opinteluun valmentavaan opintolinjaan tai itsenäistymisen ja hyvinvoinnin opintolinjaan.

Opetus jakautuu 1–3 vuotta jatkuvaan pitkäkestoiseen, vähintään lukuvuoden kestävään koulutukseen sekä lyhytkurssitoimintaan, jonka kesto vaihtelee kahdesta vuorokaudesta vähintään kahdeksan viikkoa kestäviin opintopäiväjaksoihin.

Lukuvuoden aikana on kolme jaksoa, joista kukin on pituudeltaan 11–13 viikkoa. Jokaiselle jaksolle laaditaan oma työjärjestys.

Kaikille opiskelijoille kuuluvat oppiaineet painottuvat ensimmäiseen ja toiseen jaksoon. Toisessa jaksossa alkavat valinnaiskurssit, joiden varsinainen pääpaino on kolmannessa eli lukuvuoden viimeisessä jaksossa. Lukujärjestyksiä laadittaessa korostuvat yksilölliset ratkaisut, jotka tukevat opiskelijan oppimisprosessia kokonaisvaltaisesti. Tarkoituksena on ottaa huomioon kunkin opiskelijan yksilölliset edellytykset, ominaisuudet ja tulevaisuuden suunnitelmat.

Opintolinjoille hakijat saavat valintakurssilla opintokirjan kurssivalintojen suorittamista ja opiskelun tavoitteiden määrittelyä varten. Opintokirjaan kootaan myös opiskelijaa koskevat yhteystiedot sekä opiskelijahuoltoon ja terveydenhoitoon liittyvät asiat. Koulutuskokeilussa olleille opintokirja lähetetään opiskelupaikkavarmistuksen mukana.

1.5 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Opiskelijan ja hänen huoltajiensa kanssa laaditaan opiskelijalle henkilökohtainen suunnitelma, jossa huomioidaan opiskelijan tarpeet, kyvyt ja mielenkiinnon kohteita. Opiskelija voi valita opintosuunnan ja valinnaiskurssit. Valintoja tarkistetaan aina tarvittaessa lukuvuoden kuluessa.

Opiskelun tueksi tarvitaan yksilöllisiä ratkaisuja, jotka liittyvät oppimisympäristöön, opetusmenetelmiin, välineisiin tai oppimistapoihin. Jokaiselle opiskelijalle laaditaan yhteistyössä hänen huoltajiensa kanssa henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS), jossa huomioidaan opiskelijan tarpeet, toiveet, kyvyt ja valinnat. Opiske-

lijän nykyiset ja tulevat olosuhteet pyritään ottamaan huomioon ja suunnittelemaan opiskelu kokonaisvaltaiseksi toiminnaksi, joka tukee opiskelijan tulevaisuuden suunnitelmia ja tavoitteita. HOJKSin pohjana käytetään mahdollisuuksien mukaan edellisessä oppilaitoksessa laadittu HOJKS tai ns. siirtohojks, josta ilmenee aikaisempi opiskelu.

HOJKSissa opinnollisen kuntoutuksen tavoitteet tarkennetaan pedagogisen arvioinnin perusteella, moniammatillista asiantuntemusta hyväksi käyttäen ja opiston pedagogisiin periaatteisiin pohjautuen.

2 Ammatilliseen koulutukseen ja jatko-opiskeluun valmentava opintolinja

Perusoppijakson kukin opintosuunta sisältää n. 1300 oppituntia, joista n. 800 tuntia on opintosuuntaan kuuluvaa opetusta ja n. 500 tuntia valinnaiskursseja. Uusia kursseja voidaan työvuoden mittaan aloittaa tarpeen mukaan, joten opetussuunnitelma on elävä ja jatkuvasti muuttuva.

Ammatilliseen koulutukseen ja jatko-opiskeluun valmentavan opintolinjan opintojen tavoitteena on lisätä valmiuksia hakeutua ammatillista erityisopetusta järjestäviin oppilaitoksiin tai ammatillisten oppilaitosten erityisopetuksen linjoille.

Opintolinjaan liittyvät opinnot:

- 1) **elämönhallintataitojen opinnot:** asumisvalmennus ja kotitalouden erityiskurssit, vuorovaiikutustaidot, itsetuntemus ja ilmaisuaineet, asiointi ja ajankäytön hallinta, päivittäistoiminnot ja terveystieteet
- 2) **tiedollisten valmiuksien opinnot:** äidinkieli ja matematiikka, tietoyhteiskuntataidot
- 3) **ammattialoihin liittyvät opinnot:** omien ammatillisten valmiuksien arviointi, eri ammattien keskeisiin tehtäviin tutustuminen, ammatilliseen opiskeluun tutustuminen, tulevaisuuden suunnittelu, työelämätietous, koulutus- ja työkokeilut sekä työharjoittelut.

Opintoja voidaan painottaa

- **kotitalouteen**, jolloin perehdytään sekä ruokatuotantoon että puhdistuspalveluihin.
- **kädentaitoihin ja tekstiilityöhön**, joissa tutustutaan monipuolisesti erilaisiin valmistusmateriaaleihin ja – tekniikoihin sekä tekstiilialaan.
- **kädentaidoissa ja teknisessä työssä** keskitytään puu-, metalli- ja kiinteistöalantöihin. Opintoihin sisältyy myös ajoneuvoalaan kuten moottoritekniikkaan ja ajoneuvojen huoltoon liittyviä opintoja.
- **hevostaloudessa** perehdytään hevosten hoitamiseen, tallitöihin, harjoitellaan ratsastamista ja hevosten käsittelyä.
- **yksilöllisiin opintokokonaisuuksiin** painottuvalla opintosuunnalla tutustutaan edellä mainittuihin ammattialoihin, mutta opiskelijan mahdollisuudet huomioon ottaen myös toimistoalaan, palvelu- ja hoiva-alaan tai muuhun soveltuvaan ammattialaan.

3 Opetussuunnitelma

Opintolinjojen opetussuunnitelma on kurssimuotoinen. Lukuvuoteen sisältyy kolme 10–13 viikkoa kestävää opiskelujaksoa. Kuhunkin opintosuuntaan sisältyy opetusta vähintään 1 200 tuntia. Oppisisältöinä ovat kansanopistojen oppinnollisen kuntoutuksen suosituksen mukaiset osa-alueet.

Osa opinnoista koostuu valinnaiskursseista, joita kukin opiskelijaa valitsee oman kiinnostuksensa mukaan täydentämään opintoja (kts. 4.2 Valinnaiskursseiden sisältö ja tavoitteet sivulla 35). Uusia kursseja voidaan ottaa ohjelmaan pitkin vuotta tarpeen mukaan. Keskeisinä toimintaperiaatteina on kokonaisvaltaisuus ja toiminnallisuus. Opetuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle mahdollisuus opiskella juuri hänen elämäntilanteessaan tarpeellisia tietoja ja taitoja, motivoida ja valmistaa opiskelijaa mahdollisia jatko-opintoja varten, totuttaa opiskelijaa omatoimisuuteen, valintatilanteiden ratkaisuun ja työvaltaiseen opiskeluun, vahvistaa opiskelijan persoonallisia lahjoja ja hänen vahvoja alueitaan kehittämällä itseohjautuvuutta ja itsearviointia.

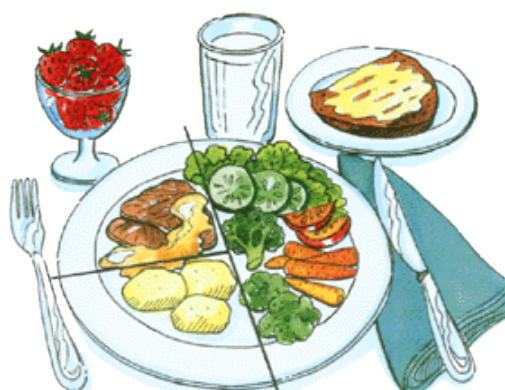
Opiskeltavia asioita ovat mm.

- äidinkieli, matematiikka ja tietotekniikka
- kotitalous
- asumisvalmennus ja arkielämän taidot
- asiointi
- tekstiilityö ja tekninen työ
- kädentaidot
- musiikki
- kuvaamataito
- luova toiminta
- tunnetaidot
- vuorovaikutustaidot, sosiaaliset taidot
- motoriset taidot
- aistiharjoitukset
- terveystieteet
- liikunta
- yhteiskunnassa toimiminen
- työelämään valmentautuminen

3.1 Elämänhallintataitojen opinnot

Kotitalouden perusteet

Tavoite	<ul style="list-style-type: none"> • tukea itsenäistä asumista ja elämää • edistää ravitsemukseen liittyviä terveellisiä elämäntapoja • kehittää taloudellista ajattelua • edistää yhteisöllisyyttä, tasa-arvoa ja tapakulttuuria
Sisältö	Opiskelija harjoittelee: <ul style="list-style-type: none"> • erilaisiin raaka-aineisiin, puolivalmisteisiin, sekä ruokiin tutustumista ja niiden tunnistamista • terveellisten raaka-aineiden valintaa ja suositeltavia ruoanvalmistusmenetelmiä • hygieenisten työtapojen, siisteyden ja järjestyksen ylläpitämistä • tarkoituksenmukaisten työvälineiden valitsemista ja käyttöä • tavallisimpien kotitalouskoneiden käyttöä • ergonomista työskentelyä ja työturvallisuuden huomioimista • mittaamista ja punnitsemista käytännössä • pöydän kattamista, sekä hyviä ruokailu- ja pöytätapoja • raaka-aineiden ja ruokien säilyttämistä ja säilyvyyttä • astioiden, keittiövälineiden, koneiden ja laitteiden puhdistamista turvallisuus huomioiden • keittiön puhtaanapitotöitä (tasot, lattiat, jätehuolto)
Opetusmenetelmät	<ul style="list-style-type: none"> • toiminnallisuus; yksilö- paritehtävinä sekä pienryhmissä • tehtäviä kirjallisesti / kuvitettuna, kyselevä opetus • pelit
Opetusjärjestelyt ja -ympäristö	Opiskelijat harjoittelevat opetuskeittiöllä ja asumisvalmennusyksikön pienkeittiössä ruoanvalmistusta ja leivontaa sekä tutustuvat erilaisiin kotitalouden töihin. Opiskelijaa ohjaa opettaja tai ohjaaja. Tarvittaessa opiskelijaa avustavat opettaja, ohjaajat tai henkilökohtaiset avustajat.
Opetusmateriaali	<ul style="list-style-type: none"> • VAVA 1 ja 2, kuvalliset ruoka- leivontaohjeet • Papunetin ruokaohjeet • Kuvakortit • Kuvalliset keittokirjat ja netin blogit ja ruokasivustot • Opetuskeittiön käsikirjasto
Arviointi	Itsearviointi, sanallinen arviointi, arviointikeskustelu

Asumisvalmennus ja arjen taidot

Tavoite	Asumisvalmennuksen tavoitteita: <ul style="list-style-type: none"> • lisätä opiskelijan valmiuksia mahdollisimman itsenäiseen asumiseen omassa asunnossa, tukiasunnossa, asuntolassa tai palvelutalossa. • ottaa huomioon opiskelijan yksilöllisissä tavoitteissa opiskelun jälkeen tuleva asumistilanne ja kotipaikkakunnan olosuhteet sekä kehittää tarpeellisia taitoja • auttaa opiskelijaa löytämään sopivia vapaa-ajanviettotapoja ja harrastuksia omassa kodissaan ja lähiympäristössä. • kehittää opiskelijan yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja sekä itseohjautuvuutta. • harjoitella arkielämäntaitoja ja pyrkiä edistämään opiskelijan elämänhallintaa, itsenäistymistä ja hyvinvointia. Arkielämäntaitojen tavoitteena <ul style="list-style-type: none"> • on tarjota tietoja ja opetella taitoja elämän haasteiden kohtaamiseen ja käsittelemään.
Sisältö	Asuminen <p>Mietitään oman huoneen viihtyvyyteen vaikuttavia tekijöitä. Tutustutaan mitä merkitystä sisustuksella on viihtyvyyteen ja unen laatuun. Pehdytään miten huoneesta saa rauhallisen lepoaikaan. Mietitään kodin turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä, sekä miten esimerkiksi kausikoristeet voivat aiheuttaa vaaraa (jouluvalot, kynttilät ym.). Kartoitetaan kodin yleisimmät vaaranpaikat.</p> Puhtaanapito <p>Pehdytään ylläpitosiivoukseen, mitä on päivittäinen ja viikoittainen siivous ja niiden ero. Tunneilla harjoitellaan viikkosiivouksen työvaiheet kirjallisen tai kuvallisen ohjeen mukaisesti (omatoimisuuteen pyrkiminen). Huolehditaan tavaroitten ja vaatteiden järjestäminen paikoilleen (kaappiin, pyykkiin, roskiin jne.). Harjoitellaan huoneen imurointia, pölyjen pyyhintää ja lattian pesemistä. Opetellaan valitsemaan tarkoituksenmukainen puhdistusmenetelmä ja -aine eri pinnoille ja lialle (esim. muovimatto/ laminaatti/ kaakeli), sekä mahdollinen suojaruoste. Harjoitellaan siivoamaan hygieenisuus ja ergonomia huomioiden. Mietitään mikä on huoneen järkevä tuulettaminen vuodenaika huomioiden.</p> <p>Opetellaan mattojen ja petivaatteiden oikeaoppinen tamppaus/tuuletus, sekä vuoteen puhtaanapito, lakanoiden vaihtaminen ja petaus. Harjoitellaan wc-tilojen puhdistusta erityisesti hygieenisuus ja suojaruosteet huomioiden. Siivouksen lopuksi harjoitellaan siivousvälineiden puhdistusta ja paikalleen laittoa käytön jälkeen.</p> <p>Asumisvalmennuksen tunneilla voidaan myös perehtyä kodin kausiluontoiseen puhdistukseen ja pieniin huoltotoihin. Harjoitellaan esimerkiksi ikkunoiden pesua ja verhojen vaihtamista, lampun vaihtamista, patterin vaihtoa (esim. kaukosäädin), kukkien hoitoa ja mullanvaihtoa, imurin pölypussin vaihtoa, pyykinpesukoneen nukkasidhän putsaukseen, kahvinkeitin puhdistamista jne.</p> Vaatehuolto <p>Opetellaan arvioimaan vaatteiden puhdistuksen tarvetta; milloin vaate on likainen ja pesun tarpeessa ja milloin tuulettaminen riittää. Miten vaatteita tulisi säilyttää</p>

	<p>(sisävaatteet/ulkovaatteet). Tutustutaan ja tutkitaan mitä yleisimmät pesumerkit tarkoittavat. Pyykinpesussa opetellaan vaatteiden lajittelemista värien ja pesulämpötilan mukaan, sekä harjoitellaan pyykinpesun muita esitöitä (esim. tahranpoisto). Opetellaan pyykinpesukoneen käyttämistä, sekä oikeaoppista pyykin kuivatusta (koneellinen/ pyykkiliniessä/ulkona). Harjoitellaan puhtaan pyykin jälkikäsitteilyä (viikkaus/ silitys). Tutustutaan jalkineiden hoitoon vuodenaika ja keli huomioiden. Tutustutaan miten kengät kannattaa laittaa kuivumaan, mikäli ne ulkoillessa ovat pahasti kastuneet. Mietitään, milloin kengät tulee uusia ja mitä rikki menneille kengille voi tehdä (suutari/roskis).</p> <p>Vapaa-aika ja harrastusmahdollisuudet Mietitään mitä kaikkea voi harrastaa kotona yksin tai yhdessä kavereiden kanssa. Tutustutaan lähialueen tarjoamiin harrastusmahdollisuuksiin ja harjoitellaan mahdollisuuksien mukaan esim. kirjastossa käyntiä tms.</p> <p>Arkielämäntaidoissa harjoitellaan ongelmanratkaisutaitoja ja pyritään edistämään opiskelijan elämänhallintaa, hyvinvointia, itsetuntemusta sekä ehkäisemään ahdistusta ja masennusta.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hyvä arki, toiminta ja ajankäyttö <ul style="list-style-type: none"> – hyvä päivä, nukkuminen, ruokailu, liikkuminen ja mukavien asioiden tekeminen • Hyvinvointi, stressi ja ongelmienratkaisu <ul style="list-style-type: none"> – ongelmanratkaisutyökaluja, hyvinvointi, stressi, stressin hallinta ja rentoutuminen • Tunteiden ja ajatusten tunnistaminen <ul style="list-style-type: none"> – omien tunteiden ja ajatusten tunnistaminen ja hyväksyminen • Itsetunto ja ajatusten muuttaminen <ul style="list-style-type: none"> – itsetuntemus, itsetunto, omien ajatusten muuttaminen • Sosiaaliset suhteet ja taidot <ul style="list-style-type: none"> – yksinäisyys, yksin oleminen, sosiaalinen verkosto ja kanssakäyminen, oikeus jäämäkkyteen, anteeksianto • Hyvä arki ja hyvä elämä – ole oman elämäsi tähti <ul style="list-style-type: none"> – hyvän elämän rakennuspalikat, arvot ja asenteet, unelmat, oman elämänpolun laadinta
<p>Opetusmenetelmät</p>	<p>Asumisvalmennus räätälöidään opiskelijakohtaisesti, sen mukaan mikä on tarpeenmukaista, mielekästä ja järkevää opiskelijan kyvyt ja tulevaisuus silmällä pitäen. Opetusryhmän koko vaihtelee yksilöopetuksesta pienryhmäopetukseen. Oppitunteja pitävät opettajat, asumisvalmennusohjaajat ja ohjaajat, sekä toisiinsa opiskelijoilla on mukana myös toimintaterapeutti. Tunneilla harjoitellaan viikkosiivouksen työvaiheet kirjallisen tai kuvallisen ohjeen mukaisesti (omatoimisuuteen pyrkiminen), jotka helpottavat työvaiheiden hahmottamista ja edesauttavat omatoimisuutta.</p> <p>Arkielämäntaitoa opiskellaan opiskelijälähtöisesti, toiminnallisuutta ja osallistuvuutta tukien. Opetuksen lähtökohtana on opiskelijoiden arki, kasvu ja kehitys huomioiden opiskelijoiden omat lähtökohdat sekä ajankohtaiset terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät kysymykset.</p> <ul style="list-style-type: none"> • yksilö- pari- ja ryhmätyöskentely pienryhmässä • oman hyvinvoinnin arviointia tehtävien kautta ja keskustelemalla • opetuskeskustelu

	<ul style="list-style-type: none"> • tekemällä ja kokemalla oppiminen opiston arjessa; aamu- ja iltatoimet, ruokailut, vapaa-ajantoiminta, liikunta ym. harrastukset ja kerhot • yhteiset tapahtumat ja teemapäivät, pelastautumisharjoitukset • pelit ja leikit, draama, internetin hyödyntäminen
Opetusjärjestelyt ja -ympäristö	Oppitunnit järjestetään opiskelijan omalla asunnolla, asumisyksikössä tai lähiympäristössä.
Opetusmateriaali	Opetuksessa hyödynnetään kirjallisia- ja kuvallisia ohjeita, mallintamista sekä sanallista ohjausta.
Arviointi	Sanallinen arviointi, itsearviointi ja palautekeskustelut

Asiointi

Tavoite	<ul style="list-style-type: none"> • oppia asioimaan päivittäistavarakaupassa, apteekissa, postissa, kirjastossa ja pankissa • harjoitella henkilökohtaisten ostosten tekemistä, ostoslistan kirjoittamista, ostoksien tekemistä ostoslistan mukaan ja rahan arvon tunnistamista. • oppia löytämään ostettavat tuotteet ja harjoitella maksutilanteissa toimimista.
Sisältö	<ul style="list-style-type: none"> • Tutustutaan eri palvelutuottajiin • Asiointin eri vaiheiden harjoittelua • Rahanarvon tunnistamista, rahankäytön harjoittelua • Eri maksutavat • Suunnittelua asiointipäivien tarpeesta ja henkilökohtaisesta avusta • Hyvien asioimistapojen harjoittelua teoriassa ja käytännön tilanteissa • Harjoitellaan henkilökohtaista asioimista pankissa, kaupassa, apteekissa, kirjastossa, parturissa sekä terveyskeskuksessa ja virastoissa • Turvallista asiointia netissä sekä tiedon ja lomakkeiden haku • Tutustutaan palvelutuottajien eri tuotevalikoimiin ja järkeviin valintoihin • Oman talouden kirjanpidosta sekä säästämistä
Opetusmenetelmät	Oppituntien tavoitteena on oppia asioimaan päivittäistavarakaupassa, apteekissa, postissa, kirjastossa ja pankissa. Asiointin harjoitellaan henkilökohtaisten ostosten tekemistä, ostoslistan kirjoittamista, ostoksien tekemistä ostoslistan mukaan ja rahan arvon tunnistamista. Tavoitteena on myös oppia löytämään ostettavat tuotteet ja harjoitella maksutilanteissa toimimista.
Opetusjärjestelyt ja -ympäristö	Asiointia opetellaan ja harjoitellaan lähes päivittäin myös eri tilanteissa. Opetus suunnitellaan opiskelijan yksilöllisestä tarpeesta ja tavoitteista. Opetuksessa tutustutaan tämän päivän asiointimenetelmiin sekä toimintatapoihin.
Opetusmateriaali	<ul style="list-style-type: none"> • opetuskäyttöön soveltuvat leikkirahat, mainokset yms.
Arviointi	Sanallinen arviointi, itsearviointi ja palautekeskustelut

Terveyskasvatus

Tavoite	<ul style="list-style-type: none"> • edistää opiskelijoiden terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. • kehittää opiskelijan tietoja ja taitoja terveydestä ja terveyttä edistäväistä ja haittaavista elämäntavoista. • harjoitella vastuun ottamista ja toimimista oman ja toisten terveyden edistämiseksi omien resurssiensa puitteissa.
Sisältö	<ul style="list-style-type: none"> • hygieniaosaaminen (kehon osien nimeäminen) <ul style="list-style-type: none"> - esim. käsienspesun tärkeys, henkilökohtainen hygienia, suuhygienia • oman lähiympäristön käytänteet terveydenhoidossa <ul style="list-style-type: none"> - esim. terveydenhoitaja; vastaanotto ja puhelinnumero, apteekkiasiointi • sään mukainen pukeutuminen • liikunnan, ravinnon ja levon merkitys terveyteen <ul style="list-style-type: none"> - ravinto: lautasmalli, terveellinen / epäterveellinen ruoka - liikunta: merkitys terveydelle, suositukset pääpiirteissään - lepo: unen merkitys ja määrä, iltatoimet sekä nukkumishygienia • mielen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä • keinoja hyvinvoinnin lisäämiseksi; <ul style="list-style-type: none"> - mm. harrastukset ja luova toiminta, sosiaalinen verkosto / ihmissuhteet • murrosikä, seurustelu • aikuisuuteen kasvaminen • seurustelun pelisäännöt • seksuaalikasvatus • itsemääräämisoikeus → seksuaalioikeudet • turvallinen arki, arkielämän ensiaputaidot <ul style="list-style-type: none"> - esim. pienten haavojen ja palovammojen hoito kotona, kuumeen mittaaminen • tavallisempien tartuntatautien itsehoito <ul style="list-style-type: none"> - esim. flunssa, päänsärky • toiminta hätätilanteessa • päihteet ja niiden vaikutus terveyteen
Opetusmenetelmät	<p>Terveystietoa opiskellaan oppilaslähtöisesti, toiminnallisuutta ja osallisuutta tukien. Opetuksen lähtökohdانا on opiskelijoiden arki, kasvu ja kehitys huomioiden opiskelijoiden omat lähtökohdat sekä ajankohtaiset terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät kysymykset.</p> <ul style="list-style-type: none"> • yksilö- pari- ja ryhmätyöskentely pienryhmässä toiminnallisuutta korostaen • oman hyvinvoinnin ja terveysosaamisen arviointia tehtävien kautta ja keskustelemalla • opetuskeskustelu • tekemällä ja kokemalla oppiminen opiston arjessa; aamu- ja iltatoimet, ruokailut, vapaa-ajantoiminta, liikunta ym. harrastukset ja kerhot • yhteiset tapahtumat ja teemapäivät, pelastautumisharjoitukset • pelit ja leikit, draama, internetin hyödyntäminen
Opetusjärjestelyt ja -ympäristö	<ul style="list-style-type: none"> • Pienryhmät, eriyttäen opiskelijoita omien resurssiensa mukaan • Opiston eri tilat ja tilanteet arjessa • Terveyskasvatustunnit pääasiallisesti luokkatiloissa
Opetusmateriaali	<ul style="list-style-type: none"> • Arjen ABC • Internet, Papunet ja Vernerit • Mielen hyvinvointi –materiaalit • alan kirjallisuus ja oppikirjat
Arviointi	Oman terveysosaamisen itsearviointi ja palautekeskustelut

Motoriset taidot

Tavoite	Motorisilla perustaidoilla tarkoitetaan niitä taitoja, joiden turvin ihminen selviytyy elämän eritilanteista itsenäisesti. Ne voidaan luokitella tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin ja käsittelytaitoihin. Motorisia perustaitoja ovat käveleminen, juokseminen, hyppääminen, heittäminen, kiinniottaminen, potkaisu ja lyöminen. Hienomotorisia taitoja ovat sorminäppäryys sekä silmän ja käden yhteistoiminta. Ne luovat entistä parempaa pohjaa mm. piirtämiselle, kirjoittamiselle, askartelulle tai soittimen soittamiselle. Esim. oikean kynäotteen oppiminen tai kengännauhojen solmiminen voi vaatia tavallista enemmän työtä.
Sisältö	Motoristentaiteiden tunneille sisältö määräytyy tarkemmin opetusryhmän valmiuksien ja tavoitteiden mukaisesti. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksien mukaan erityyppisiä harjoitteita, pelejä ja toimintoja, joiden tavoitteena on kehittää karkea- ja hienomotorisia taitoja.
Opetusmenetelmät	ryhmä/pienryhmä/yksilöopetus kunkin kohderyhmän mukaisesti.
Opetusjärjestelyt ja -ympäristö	Opetuksesta vastaa opettaja tai joku muu opetusta antava henkilö ja opiskelijoiden tuen tarpeesta riippuen tunnilla on avustavaa/ohjaavaa henkilökuntaa. Oppimisympäristönä toimii luokkatila. Käytännön harjoituksia Opetusta voidaan antaa kohderyhmän ja tavoitteen mukaisesti mm. <ul style="list-style-type: none"> • liikuntasalissa • kuntosalissa • opiston piha-alueella ja lähimaaston ulkoilureiteillä aistitilassa tai muussa soveltuvassa luokkahuoneessa
Opetusmateriaali	Välineistönä tunneilla voidaan käyttää mm. soveltavan liikunnan välineitä, pihapelejä, soveltuvilta osin lautapelejä ja erilaisia luovia toimintoja.
Arviointi	Sanallinen arviointi, itsearviointi ja palautekeskustelut

Aistiharjoitukset

Aistien avulla ihminen saa tietoa ympäristöstään ja kehon sisällä tapahtuvista muutoksista. Aistinsolut reagoivat ärsykkeisiin ja muuttavat ne sähköisiksi signaaleiksi, jotka kulkevat hermoraotoja pitkin aivoihin. Kullakin aistilla on aivoissa oma alueensa, jossa aistimus syntyy.

Tavoite	Aistiharjoitusten tarkoituksena on saada opiskelija kiinnostumaan eri aistien käytöstä, oppia käyttämään niitä oikein. Aistiharjoitusten tavoitteena on opettaa tekemään havaintoja ympäristöstä, sen ilmiöistä ja herättää ihastusta ja ihmetystä.
Sisältö	<ul style="list-style-type: none"> • perusaistien käyttö • fysioakustiseen tuoliin tutustuminen ja sen käyttö
Opetusmenetelmät	<ul style="list-style-type: none"> • työskentely opettajan ja/tai ohjaajan kanssa • pari- ja ryhmätyöskentely • oppimistehtävät • käytännön harjoitteet • luonnossa liikkuminen • siedättäminen
Opetusjärjestelyt ja -ympäristö	Opetuksesta vastaa opettaja tai joku muu opetusta antava henkilö ja opiskelijoiden tuen tarpeesta riippuen tunnilla on avustavaa ja ohjaavaa henkilökuntaa. Oppimisympäristönä toimii aistiluokka tai luokkatila.

Opetus- materiaali	<ul style="list-style-type: none"> • Aistiseikkailu kirja ja kortit • Äänilotto tilanteet • Tunnista viisi aistia eri ympäristöistä –peli • Äänilaatikko • Tunnista muodot ja sovita alustalle • Tuntodomino –peli • Tactile discs –hand and feet • Fysioakustinen tuoli
Arviointi	Arviointiperusteissa otetaan huomioon tunneilla työskentely ja osallistuminen sekä opiskelijan havainnointi. Opiskelijan kanssa käydään palautekeskusteluja ja tehdään sanallinen arviointi.

Liikunta

Tavoite	<ul style="list-style-type: none"> • kehonhahmotuksen ja motoristen taitojen kehittyminen • yleiskunnon kehittyminen • oma-aloitteiseen liikkumiseen motivoituminen • eri liikuntamuotoihin ja -lajeihin tutustuminen sekä • vuorovaikutus- ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittyminen • uimataidon kehittyminen ja uintiin sopivien apuvälineiden löytyminen, jotta opiskelija pystyisi liikkumaan vedessä mahdollisimman itsenäisesti • opetella huolehtimaan henkilökohtaisesta hygieniasta.
Sisältö	<p>Liikuntatuntien sisältö suunnitellaan kullekin ryhmälle sopivaksi ryhmäläisten taidot ja tarpeet huomioon ottaen.</p> <p>Tunnit sisältävät esim. seuraavia aihealueita:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liikunnalliset pelit ja leikit • kehonhahmotusharjoitukset • motoristen taitojen harjoittelu • lenkkeily • yleisurheilu • suunnistus • palloilulajit • kuntosaliharjoittelu • musiikkiliikunta • talviliikuntalajit (mahd. mukaan) • uinti • hygienian hoito
Opetus- menetelmät	<ul style="list-style-type: none"> • ryhmä- / pienryhmäopetus • uinnissa yksilöopetus
Opetus- järjestelyt ja –ympäristö	<ul style="list-style-type: none"> • liikuntasali • kuntosali • uimahalli, jossa kolme erilaista allasta (180 cm ja 90 cm syvät altaat sekä 100 cm syvä terapia-allas) • kaupungin hiekkakenttä, nurmikenttä, hiekkatekonurmella päällystetty monitoimikenttä ja pururata • opiston pihapiiri sekä Lehtimäen Keskikylän alue.
Opetus- materiaali	<ul style="list-style-type: none"> • Ryhmä Liikkeelle! / Jukka Kataja, Timo Jaakkola, Jarmo Liukkonen • Aivojumppaopas / Paul E. Dennison, Gail E. Dennison • Kadonnut avain / Maiju Mäki • Maharumpu / Päivi Vannasmaa, Maija Lukkarinen • Mopa – Motoriikka paremmaksi • Kehonhahmotuskortit • Motoriikkakortit
Arviointi	Sanallinen arviointi, itsearviointi ja palautekeskustelut

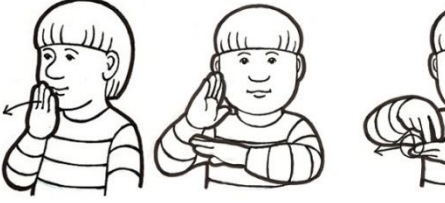
Kommunikaatioharjoitukset

Kommunikaatiolla tarkoitetaan tietoista vuorovaikutusta, jossa ihmiset ilmaisevat, vastaanottavat ja tulkitsevat viestejä. Viestinnässä on samanaikaisesti kyse sanomien välittämisestä, merkitysten tuottamisesta ja yhteisen ymmärryksen rakentamisesta. Yleisimmin tämä kommunikaatio tapahtuu puheella, jota eleet, ilmeet, äänensävyt ja toiminta tukevat. Ihmisten välinen viestintä tapahtuu usein puhutun kielen avulla, mikäli tietoa ei tarvitse siirtää pitkiä matkoja. Viestintä voi olla myös sanatonta: ihmisen ilmeet ja eleet kertovat tunteista, mielialasta ja asenteista.

Tavoite	Kommunikoinnin tavoitteita ovat vuorovaikutuksen valmiuksien ja taitojen ylläpitäminen ja kehittyminen, puheen ja kielen kehityksen tukeminen, puheilmaston selkiyttäminen, kielellisten taitojen kuntoutus ja kommunikointi puhetta korvaavilla keinoilla.
Sisältö	<ul style="list-style-type: none"> • kuvallisten ohjeiden käyttäminen • sanattomat viestintäkeinot • kommunikaatiomenetelmiin ja välineisiin tutustuminen • oman kommunikaatiomenetelmän harjoittelu
Opetusmenetelmät	<ul style="list-style-type: none"> • yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentely • opettajan ja / tai ohjaajan opetus ja ohjaus • keskustelut kuvien ja kuvakirjojen tapahtumista • erilaiset askartelut ja kynätehtävät • pelit, joissa opitaan sääntöjen noudattamista, voittamista ja häviämistä • selkokieli • puhetta tukevat ja korvaavat kommunikaatiokeinot (AAC)
Opetusjärjestelyt ja -ympäristö	Opetuksesta vastaa opettaja tai joku muu opetusta antava henkilö ja opiskelijoiden tuen tarpeesta riippuen tunnilla avustaa ohjaajia. Oppimisympäristönä toimii luokkatila ja lähiympäristö.
Opetusmateriaali	<ul style="list-style-type: none"> • kuvaohjelmat, kuten PCS -kuvat, Kerro kuvin -ohjelma ja Papunetin kuvaohjelma, muut kuvat • valmiit kuvamateriaalit • opiskelijan omat kommunikaatiovälineet • oppitunneille valmistetut materiaalit
Arviointi	Kommunikoinnin arvioinnissa kartoitetaan henkilön kyky olla vuorovaikutuksessa ja kommunikoida sekä tarve kommunikoinnin apuvälineisiin. Arviointiperusteissa otetaan huomioon tunneilla työskentely ja osallistuminen sekä havainnoidaan opiskelijaa arjen tilanteissa. Opiskelijan kanssa käydään palautekeskusteluja ja tehdään sanallinen arviointi.

Viittomakieli, tukiviittomat

Tukiviittomat ovat viittomakielen viittomia, joita käytetään puheen rinnalla, selkeyttämässä ja täydentämässä puhetta. Viittominen mahdollistaa kommunikoinnin ja kanssakäymisen toisten ihmisten kanssa silloin, kun puhe ei toimi kommunikointikeinona. Viittominen mahdollistaa myös käsitteiden käytön ja edistää siten kielellisten ilmaisukeinojen kehittymistä.

Tavoite	Tavoitteena on kommunikaation kehittäminen viittomamerkkien avulla. Opiskelija rohkaistuisi käyttämään viittomamerkkejä kommunikaationsa tukemiseen, selkeyttämiseen ja tullakseen paremmin ymmärretyksi.
Sisältö	Viittomamerkkien opiskelu ja käyttö <ul style="list-style-type: none"> • kirjaimet ja numerot • perhe ja koti • opiskelu, vapaa-aika, harrastukset • arjen tilanteisiin liittyvät merkit • tärkeimmät kysymyssanat • tärkeät verbit ja adjektiivit
Opetusmenetelmät	<ul style="list-style-type: none"> • yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentely • opettajan ja / tai ohjaajan opetus ja ohjaus, manuaalinen ohjaus • viitotut keskustelut kuvien ja kuvakirjojen tapahtumista • erilaiset askartelut ja kynätehtävät • viitotut ohjelmat ja musiikki • pelit
Opetusjärjestelyt ja -ympäristö	Opetuksesta vastaa opettaja tai joku muu opetusta antava henkilö ja opiskelijoiden tuen tarpeesta riippuen tunnilla avustaa ohjaajia. Oppimisympäristönä toimii luokkatila ja koko opiston ympäristö.
Opetusmateriaali	<ul style="list-style-type: none"> • Meidän arkipäivämme –harjoitusideoita ja materiaalia • Meidän ympäristömme - harjoitusideoita ja materiaalia • Minä ja viittomakieli -harjoitusideoita ja materiaalia • Viittis –viittomia perheille
Arviointi	Huomioidaan tunneilla työskentely ja osallistuminen sekä havainnoidaan opiskelijaa arjen tilanteissa. Opiskelijan kanssa käydään palautekeskusteluja ja tehdään sanallinen arviointi.

Vuorovaikutustaidot

Yksilön vuorovaikutustaidot vaikuttavat siihen, miten yksilö toimii ryhmän jäsenenä. Vuorovaikutustaitoja ovat mm. kuuntelemisen ja havainnoinnin taidot, taito osoittaa tukea, taito ottaa ja pitää puheenvuoroja, taito jatkaa toisen puheenvuorosta ja taito ylläpitää keskustelua. Opiskelijan vuorovaikutustaidot vaikuttavat siihen, miten hän selviää arjen tilanteista, saa luotua ystävyyssuhteita, hyväksytään ryhmän jäseneksi, miten opiskelija toimii ryhmän jäsenenä ja kykenee toimimaan yhteiskunnan jäsenenä.

Tavoite	Tavoitteena on kehittää <ul style="list-style-type: none"> • itseilmaisua erilaisin kommunikaatiokeinoin • taitoa luoda katsekontakti ja aloittaa keskustelu • taitoa ilmaista omia mielipiteitään hienotunteisesti • taitoa jatkaa toisen puheenvuorosta, ylläpitää keskustelua ja päättää keskustelu
Sisältö	Tunneilla käsitellään hyvän vuorovaikutuksen piirteitä, esittäytymistä, keskustelutaitoja, harjoitellaan oman mielipiteen ilmaisemista sekä palautteen antamista ja saamista. Tuntien aikana päivän teemaa käsitellään keskustelemalla ja tekemällä teemaan liittyviä toiminnallisia harjoitteita. Tunneilla käytetään ja harjoitellaan henkilökohtaisten ja eri kommunikaatiovälineiden käyttöä.

Opetusmenetelmät	<ul style="list-style-type: none"> • työskentely opettajan ja / tai ohjaajan kanssa • pari- ja ryhmätyöskentely • oppimistehtävät • erilaiset opetusmateriaalit
Opetusjärjestelyt ja -ympäristö	Opetuksesta vastaa opettaja tai joku muu opetusta antava henkilö ja opiskelijoiden tuen tarpeesta riippuen tunnilla avustaa ohjaajia. Oppimisympäristönä toimii luokkatila.
Opetusmateriaali	<ul style="list-style-type: none"> • Pärjää porukassa –sosiaaliset taidot • Olen jotakin erityistä - kuinka kertoa lapsille/ nuorille heidän autismistaan tai aspergerin oireyhtymästään • Kuvalliset, tunneille valmistetut materiaalit
Arviointi	Arviointiperusteissa otetaan huomioon tunneilla työskentely ja osallistuminen sekä opiskelijan havainnointi arjen tilanteissa. Opiskelijan kanssa käydään palautekeskusteluja ja tehdään sanallinen arviointi.

Sosiaaliset taidot

Sosiaaliset taidot merkitsevät sosiaalisesti hyväksytyä käyttäytymistä, kun ihmiset ovat tekemisissä toistensa kanssa. Ihmisen omaksumissa sosiaalisissa taidoissa näkyy hänen kykynsä arvostaa ja kunnioittaa muita, ottaa huomioon heidän oikeutensa ja käyttäytyä sovittujen sääntöjen mukaan. Sosiaalisissa tilanteissa sanattomalla viestinnällä, kuten kehon kielellä on oma merkityksensä.

Sosiaalisilla taidoilla tarkoitetaan kykyä olla muiden ihmisten seurassa. Sosiaalisesti taitava opiskelija osoittaa kykyä sopeutua uuteen opiskeluympäristöön ja uusiin ihmisiin. Hän osaa toimia oikein erilaisissa tilanteissa sekä tuttuja että vieraiden ihmisten kanssa.

Tavoite	<p>Tavoitteena on</p> <ul style="list-style-type: none"> • noudattaa hyviä käytöstapoja ja hienotunteisuutta ihmisten kohtaamistilanteissa • oppia selviytymään arjen sosiaalisissa tilanteissa • oppia pyytämään apua • kohteliaisuuksien esittäminen ja vastaanottaminen • oppia ymmärtämään toisen ihmisen tunteita ja niiden merkityksiä • harjoitella henkilökohtaisten asioiden hoitamista mm. kaupassa ja pankissa • oppia olemaan julkisissa tilaisuuksissa, liikennevälineissä
Sisältö	<ul style="list-style-type: none"> • esittely ja tervehtiminen • keskustelutaito, ohjeiden kuunteleminen, kysyminen • palautteen antaminen ja saaminen • omien ja toisten tunteiden tunnistaminen • itsetunto • pettymysten sietäminen • oman vuoron odottaminen • sosiaalisten tilanteiden harjoittelu

Opetusmenetelmät	Sosiaalisia taitoja voi parantaa lisäämällä itsetuntemusta. Omia tunteitaan ja ajatuksiaan voi opetella tunnistamaan ja ilmaisemaan. Omien tunteiden tunnistaminen antaa pohjaa myös toisten tunteiden tunnistamiselle ja hyväksymiselle. Itsetuntemuksen lisäämisessä ja omien tunteiden tunnistamisen apuna voi käyttää. Mallittaminen, palaute Sosiaalisista taidoistaan voi pyytää palautetta läheisiltä ihmisiltä. sekä esimerkiksi avun pyytämistä ja antamista, ohjeiden kysymistä ja jämakkyuden ilmaisemista.
Opetusjärjestelyt ja -ympäristö	Opetuksesta vastaa opettaja tai joku muu opetusta antava henkilö ja opiskelijoiden tuen tarpeesta riippuen tunnilla on avustavaa/ohjaavaa henkilökuntaa. Oppimisympäristönä toimii luokkatila. Käytännön harjoituksia
Opetusmateriaali	<ul style="list-style-type: none"> • Sosiaaliset kuvatarinat -kirja • Pärjää porukassa, sosiaaliset taidot -kirja • Nyytin Elämäntaitokurssinharjoituksia • Ihmiseltä ihmiselle –sosiaaliset taidot • Kuvalliset, tunneille valmistetut materiaalit
Arviointi	Arviointiperusteissa otetaan huomioon tunneilla työskentely ja osallistuminen sekä opiskelijan havainnointi arjen tilanteissa. Opiskelijan kanssa käydään palautekeskusteluja ja tehdään sanallinen arviointi.

Tunnetaidot

Omien tunteiden tiedostaminen on tunnetaitojen ja itsetuntemuksen perusta. Sitä tarvitaan myös toisten tunteiden hahmottamisessa ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Tunteiden ymmärtäminen kattaa myös kyvyn nähdä niiden syitä ja seurauksia. Tunteita ymmärtävä kykenee tekemään pieniä arjen päätöksiä, eikä erehdy niin helposti elämän suuremmisakaan valinnoissa.

Tavoite	<p>Tunnetaitojen tavoitteena on, että opiskelija pyrkii mahdollisimman rehellisesti tunnistamaan omia kokemuksiaan, niihin liittyviä tunnetilojaan ja niiden vaikutuksia.</p> <p>Tunnetaitojen tavoitteena on</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppia tuntemaan omaa itseään, voimavaroja, hyväksyä itsensä, omat rajoituksensa sekä oppia toimimaan omien resurssiensa puitteissa. • oppia tunnistamaan ja nimeämään tunteita, kääntämään kielteisiä tunteita myönteisempään suuntaan ja hallitsemaan tunteitaan • omaksua myönteinen suhtautuminen elämään, oppia ottamaan toiset ihmiset huomioon, saamaan uusia kaverisuhteita, selviytyä ryhmätilanteissa ja siten välttää syrjäytymiseltä.
Sisältö	<ul style="list-style-type: none"> • minäkäsityksen muodostuminen, oma keho • itsetunto, oma identiteetti • voimavarani, hyvä minussa • mistä tunteet tukeva, tunteita kuvaavat sanat ja kuvat • perustunteet: ilo, suru, viha, pelko • miten tulla toimeen toisten kanssa, toisten huomioonottaminen • ristiriitatilanteista selviytyminen, arvostelun ja epäonnistumisen kestäminen, palautteen ja epäonnistumisen kestäminen • toiminnan ja käyttäytymisen säätely • vaikutus terveyteen ja yleiseen hyvinvointiin

Opetusmenetelmät	<ul style="list-style-type: none"> • keskustelut kuvien ja kuvakirjojen tapahtumista • erilaiset askartelut ja kynätehtävät • roolileikit, draamatilanteet • pelit, joissa opitaan sääntöjen noudattamista, voittamista ja häviämistä
Opetusjärjestelyt ja -ympäristö	<p>Opetuksesta vastaa opettaja tai joku muu opetusta antavan henkilöstöryhmän edustaja ja opiskelijoiden tasosta riippuen tunnilla avustaa 1–5 ohjaajaa.</p> <p>Oppimisympäristönä toimii luokkatila.</p>
Opetusmateriaali	<ul style="list-style-type: none"> • Tunteet tutuiksi –tehtäväkortit • Pärjää porukassa – sosiaaliset taidot • Haastava käytös –taskukirja • Tunnetaidot –perhepelit • Minä, tarpeet ja tunteet –vihkonen • Tunteesta tunteeseen – ihmismielen tarinat kuvin ja sanoin • Tunnepelit • Feelings –tunne kortit • Nalle -kortit • kuvalliset, tunneille valmistetut materiaalit
Arviointi	<p>Arviointiperusteissa otetaan huomioon tunteilla työskentely ja osallistuminen. Opiskelijan kanssa käydään palautekeskusteluja ja tehdään sanallinen arviointi.</p>

Tapakasvatus

Hyvät käytöstavat ovat toisten ihmisten ja ympäristön arvostamista ja huomioonottamista. Käyttäytymisen hallinta antaa kokemuksia selviytymisestä, tilanteiden hallinnasta ja varmuudesta, jotka osaltaan tukevat itsensä arvostamista, itsetuntoa ja itsenäistymistä. Tapakulttuurin oppiminen on osa ihmiseksi kasvamista, joka antaa aineksia suomalaiseen ja kulttuurien väliseen elämään.

Tavoite	<p>Oppituntien tavoitteena on muistuttaa ja selventää, mitä hyvät käytöstavat ovat ja antaa opiskelijalle perusta hyviin käytöstapoihin. Tavoitteena on myös itsensä ja toisten ihmisten huomioonottaminen ja hyvien tapojen noudattaminen arjessa ja juhlassa sekä vastuun ottaminen yhteisestä ympäristöstä.</p>
Sisältö	<ul style="list-style-type: none"> • Koulun säännöt, sääntöjen ymmärtäminen ja noudattaminen • Hyvät tavat • Suvaitsevaisuus • Vuorovaikutustaidot • Toisten huomioonottaminen • Kielenkäyttö • Ruokailu ja pöytätavat • Juhlat • Liikennekäyttäytyminen • Puhtaus, siisteys ja asiallinen pukeutuminen • Vastuu omasta itsestään, lähimmäisestä, yhteisestä omaisuudesta ja ympäristöstä • Kansainvälisyys
Opetusmenetelmät	<ul style="list-style-type: none"> • työskentely opettajan ja / tai ohjaajan kanssa • pari- ja ryhmätyöskentely • oppimistehtävät • käytännön harjoitteet
Opetusjärjestelyt ja -ympäristö	<p>Opetuksesta vastaa opettaja tai joku muu opetusta antava henkilö ja opiskelijoiden tuen tarpeesta riippuen tunnilla on avustavaa ja ohjaavaa henkilökuntaa.</p> <p>Oppimisympäristönä toimii luokkatila ja käytännön harjoituksissa lähiympäristö ja julkiset palvelupisteet. Tapakasvatusta toteutetaan myös koulun yhteisinä teemoina ja tapahtumina, mutta sen perusta on arkipäivän työskentelyssä, kaikissa oppimistilanteissa ja toisen ihmisen huomioon ottamisessa.</p>

Opetusmateriaali	<ul style="list-style-type: none"> • Hyvät tavat –kirja • MLL, reilusti ryhmässä • kuvalliset, tunneille valmistetut opetusmateriaalit
Arviointi	Arviointiperusteissa otetaan huomioon tunneilla työskentely ja osallistuminen sekä havainnoidaan opiskelijaa arjen tilanteissa. Opiskelijan kanssa käydään palautekeskusteluja ja tehdään sanallinen arviointi.

Kansalaistietous ja yhteiskunnassa toimiminen

Kansalaistietous liittyy toimimiseen yhteiskunnan jäsenenä, omien asioiden hoitamiseen ja jopa ulkoiluun ja elämänsuojeluun. Se on kaikkien kansalaisten jokapäiväisessä elämässä tarvittavia taitoja. Kansalaistietous antaa perustiedot ja -taidot yhteiskunnan rakenteesta, toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista sekä syventää opiskelijan käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja omasta roolistaan siinä. Opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan kasvua suvaitsevaiseksi ja yhteisiin asioihin vaikuttavaksi kansalaiseksi.

Tavoite	<ul style="list-style-type: none"> • kaikkien kansalaisten jokapäiväiseen elämään liittyvien tietojen ja taitojen opiskelua. • tutustutaan lähiympäristöön, suomalaiseen yhteiskuntaan, palveluihin, koulutukseen, työelämään sekä kansalaisten oikeuksiin, velvollisuuksiin ja vaikutusmahdollisuuksiin. • vahvistetaan opiskelijan peruskansalaistaitoja ja elämässä selviytymisen taitoja.
Sisältö	<ul style="list-style-type: none"> • Minä ja kansalaisuus • Suomi asuinpaikkana • Suomen kansalaisen oikeudet ja velvollisuudet • Hallitus, eduskunta, presidentti • Äänestäminen • Suomen lippu ja liputuspäivät • Yhteiskunnan palvelut elämäntilanteen mukaisesti • Koulutus, asuminen ja työelämä • Ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien seuraaminen
Opetusmenetelmät	<ul style="list-style-type: none"> • työskentely opettajan ja / tai ohjaajan kanssa • pari- ja ryhmätyöskentely • oppimistehtävät, media • käytännön harjoitteet
Opetusjärjestelyt ja -ympäristö	Opetuksesta vastaa opettaja tai joku muu opetusta antava henkilö ja opiskelijoiden tuen tarpeesta riippuen tunnilla on avustavaa ja ohjaavaa henkilökuntaa. Oppimisympäristönä toimii luokkatila ja käytännön harjoituksissa lähiympäristö ja julkiset palvelupisteet.
Opetusmateriaali	<ul style="list-style-type: none"> • Yhteiskuntaoppi –kirja • Sanomalehdet, aikakauslehdet • Internet • kuvalliset, tunneille valmistetut opetusmateriaalit
Arviointi	Arviointiperusteissa otetaan huomioon tunneilla työskentely ja osallistuminen sekä havainnoidaan opiskelijaa arjen tilanteissa. Opiskelijan kanssa käydään palautekeskusteluja ja tehdään sanallinen arviointi.

Muuttovalmennus

Muuttovalmennus on elämänmuutokseen valmentamista ja sen pehmentämistä. Muuton myötä muuttuvat päivittäiset toiminnot ja ympäristö sekä osin myös ihmissuhteet. Muuttamiseen liittyy sekä käytännöllisiä että tunne-elämän haasteita.

Tavoite	Muuttovalmennuksen avulla tuetaan opiskelijaa/muuttajaa ja hänen läheisiään elämänmuutoksessa ja näin mahdollistetaan turvallinen, miellyttävä ja onnistunut muutto. Tavoitteena on selventää, mitä muuttaminen tarkoittaa, miten se tulee vaikuttamaan elämään ja mitä käytännön järjestelyjä muuttamiseen liittyy. Muuttovalmennuksen yhteydessä siirretään opiskelijasta saatu tieto-taito uuteen ympäristöön.
Sisältö	<ul style="list-style-type: none"> • Minä, vahvuuteni ja taitoni • Asiat, joista pidän ja en pidä • Näitä asioita haluan oppia • Elämänhistoriani, nykyinen elämäni • Minulle tärkeät ihmiset • Haastavat ja vaaralliset tilanteet • Tämänhetkinen tukeni • Mitkä asiat ovat elämässäni hyvin tällä hetkellä • Mitä asioita haluaisin muuttaa • Mahdolliset tapaamiset ja tutustumiset
Opetusmenetelmät	<ul style="list-style-type: none"> • työskentely opettajan ja / tai ohjaajan kanssa • pari- ja ryhmätyöskentely • oppimistehtävät • käytännön harjoitteet • saattaen – vaihtaen -tiedonsiirto • yksilökeskeinen elämänsuunnittelu, aktiivinen tukeminen ja toiminnallisuus
Opetusjärjestelyt ja –ympäristö	Opetuksesta vastaa opettaja tai joku muu opetusta antava henkilö ja opiskelijoiden tuen tarpeesta riippuen tunnilla on avustavaa ja ohjaavaa henkilökuntaa. Oppimisympäristönä toimii luokkatila ja mahdollinen uusi asumisympäristö.
Opetusmateriaali	<ul style="list-style-type: none"> • Vernerinet –muuttaminen ja muuttovalmennus • Omaan kotiin –muutto-opas sinulle, RAY • Opas onnistuneen muutos avuksi kehitysvammaisille ihmisille ja heidän läheisilleen – Vammaispalveluhanke 2013 • kuvalliset, tunneille valmistetut opetusmateriaalit
Arviointi	Arviointiperusteissa otetaan huomioon tunneilla työskentely ja osallistuminen sekä havainnoidaan opiskelijaa arjen tilanteissa. Opiskelijan kanssa käydään palautekeskusteluja ja tehdään sanallinen arviointi.

Musiikki

Tavoite	Musiikillisten tietojen ja taitojen kehittäminen ryhmissä ja myös henkilökohtaisesti opiskelijan taipumusten ja mielenkiinnon mukaan. Tärkeänä osana on soittamisen ja laulamisen avulla tuoda onnistumisen tunteita.
Sisältö	<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiryhmät • Bänditoiminta • Musiikkitietous
Opetusmenetelmät	<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiryhmissä opetus keskittyy spontaaniin ilmaisun kehittämiseen tilanteisiin sopivilla rytmi- tai melodiasoittimilla. Tunneilla lauletaan etupäässä tuttuja lauluja, mutta myös harjoitellaan uusia. • Bänditunneilla harjoittelu on keskittynyt oman instrumentin ja yhdessä soittamisen harjoitteluun. Päämääränä on itsevarmuuden ja esiintymistaitojen kehittäminen. Musiikki valitaan yleensä opiskelijoille ennalta tuntemattomista kappaleista. • Musiikkitiedon tunneilla tutustutaan eri aikakausien musiikkiin. Aiheina on mm. klassinen musiikki, kirkkomusiikki, gospel, kansanmusiikki ja populaarimusiikki. Myös soittimiin tutustutaan eri musiikkialueiden osalta. Apuvälineenä käytössä on tietotekniikan tarjoamat mahdollisuudet.
Opetusjärjestelyt ja -ympäristö	Opetusta varten on käytössä teorialuokka ja soittotilat.
Opetusmateriaali	Musiikkitiedon tunneilla käytetään apuna etupäässä mediaa. Musiikki- ja bändiryhmissä käytetään musiikkiaiheisia julkaisuja ja mediaa.
Arviointi	Sanallinen arviointi

Kädentaidot

Tavoite	<ul style="list-style-type: none"> • kehittää opiskelijan käsityötaitoa niin, että hänen itsetuntonsa kasvaa sen varassa ja hän kokee iloa ja tyydytystä työstään. • ohjata opiskelijaa suunnitelmalliseen, pitkäjänteiseen ja itsenäiseen työntekoon • kehittää luovuutta, esteettisiä, teknisiä ja psyykkismotorisia kykyjä, ongelmanratkaisutaitoja sekä ymmärrystä teknologian arkipäivän ilmiöistä. • tutustutaan erilaisiin käsityötekniikoihin ja työvälineisiin sekä ja raaka-aineisiin ja materiaaleihin. • opitaan myös siisteyttä ja järjestyksen ylläpitämistä. • opitaan tarkoituksenmukaisten työvälineiden valitsemista ja käyttöä sekä ergonomista työskentelyä ja huomioidaan työturvallisuus. • opiskelija kokee iloa ja tyydytystä työskennellessään ja uutta oppiessaan.
----------------	---

Sisältö	<p>Keskeisimmät tekniikat ovat askartelu, kortti- ja helmityöt, huovutus ja kankaankuviointi sekä muut kädentaidot. Seuraavassa esimerkkejä tuntien aiheista ja sisällöistä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • askartelu, leikkaaminen ja värit korttien teossa. • koru- ja helmityöt, punonta • huovutus: tasohuovutus ja 3-ulotteisten huovutustöiden tekeminen sekä neulahuovutus • kankaankuviointi: kankaanpainanta erilaisin tekniikoin, kangastussityöt, kankaan ja valmiiden tuotteiden värjäys eri tekniikoin sekä silkkimaalaus.
Opetusmenetelmät	<ul style="list-style-type: none"> • opetus pohjautuu mahdollisuuksien mukaan aikaisemmin opitulle. • edetään perusasioista vaikeimpiin tehtäviin. • taitoja harjaannutetaan toistaen peräkkäisillä opetuskerroilla, luovuutta tukien sekä tekemällä ja kokemalla oppien. • korostetaan oikeiden työtapojen ja työvälineiden käyttöä. • opetuksessa otetaan huomioon opiskelijoiden erilaisuus, itseohjautuvuus sekä yhteistoiminnallisuuden periaate. • opetustunnit toteutetaan yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentelyn menetelmin, 2–4,5 tunnin periodein.
Opetusjärjestelyt ja –ympäristö	<p>Opiskelijoita ohjataan tarpeen mukaan sanallisesti, kirjallisin ja kuvallisin ohjein sekä näyttämällä mallia. Motoristen taitojen ollessa heikot tekstiilityötaitojen oppimista tärkeämpää voi olla osalliseksi pääseminen, uusien kokemusten saaminen, yhdessä muiden kanssa tekeminen ja aistinautinnot.</p> <p>Opetus toteutetaan pääasiassa tekstiilityön luokissa. Opetuksen sisältö suunnitellaan yhteistyössä opiskelijoiden kanssa. Tekstiilityötä opiskellaan monipuolisesti opiskelijalähtöisesti toiminnallisuutta ja osallistuvuutta tukien.</p>
Opetusmateriaali	Alan lehdet ja kirjallisuus, opettajien tekemä materiaali, Internet
Arviointi	Sanallinen arviointi

Luova toiminta

Tavoite	<ul style="list-style-type: none"> • emotionaalisen ja esteettisen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukeminen • auttaa opiskelijan kasvamista ja oppimista luovaan elämänsenteeseen • luoda mahdollisuuksia opiskelijan esteettisiin kokemuksiin ja tukea opiskelijan havainnointikykyä, oman itsensä tuntemista ja tunneherkkyyttä. • tuetaan opiskelijan mielikuvituksen ja luovuuden hyödyntämistä oppimisessa ja eri kulttuurien tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntämistä emotionaalisisessa ja esteettisessä kasvussa ja kehityksessä.
Sisältö	<ul style="list-style-type: none"> • hyödynnetään kuvataiteen ilmaisutapoja: piirustus, maalaus, grafiikka, keramiikka, kuvanveisto, tilataide ja taide ympäristössä • ilmaistaan itseään kuvallisesti, tulkitaan kuvaa ja arvioidaan sitä kriittisesti • median ja kuvaviestinnän hyödyntäminen, kuten valokuva, elokuva, video, animaatio, sarjakuva ja tietokonepeli • luonnon ja erilaisten rakennettujen ympäristöjen tarkastelu esteettisestä, eettisestä ja ekologisesta näkökulmasta • hyödynnetään kädentaitojen menetelmiä opiskelijan kasvun, kehityksen ja oppimisen tukena • sovelletaan laajasti tekstiili- ja teknisen työn tarjoamia keinoja yksilö ja ryhmäohjauksessa
Opetusmenetelmät	Opetuksessa huomioidaan opiskelijoiden yksilölliset erot ja tuetaan opiskelijan kehittymistä hänen omista lähtökohdistaan. Oppiaineelle on ominaista teemallisuus, joka mahdollistaa kiireettömän ilmapiirin ja pitkäjänteisen työskentelyn. Opetus toteutetaan yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentelynä, johon on soveltuvin osin pyritty integroimaan mm. piirtämistä, värienkäyttöä ja matematiikkaa. Jaksoilla edetään yksilöllisten tavoitteiden mukaan. Opiskelijoita ohjataan aktiiviseen, omatoimiseen, itsenäiseen työskentelyyn ja suunnitteluun.
Opetusjärjestelyt ja -ympäristö	Opiskeluympäristö tukee oppilaan kasvua ja oppimista sekä antaa hänelle onnistumisen kokemuksia. Hyvä opiskeluympäristö on ilmapiiriltään avoin, myönteinen ja opiskelijaa rohkaiseva.
Opetusmateriaali	Alan kirjallisuus, internet, lehdet
Arviointi	Sanallinen arviointi ja palautekeskustelu

Kuvataide

Tavoite	<ul style="list-style-type: none"> • tukea opiskelijan minän kasvua ja kehittymistä sekä hänen kykyään jäsentää ympäröivää todellisuutta. • tukea opiskelijan kuvallisen ajattelun ja esteettisen ja eettisen tietoisuuden kehittymistä sekä antaa valmiuksia omaan kuvalliseen ilmaisuun. • ymmärtää visuaalisen kulttuurin ilmenemismuotoja yhteiskunnassa: taidetta, mediaa ja ympäristöä. • kehittää mielikuvitusta ja edistää luovan ongelmanratkaisun ja tutkivan oppimisen taitoja. • taiteen tekeminen ja sen kokemisen ilo sekä halu, taito, uteliaisuus ja uskallus tulkita taidetta persoonallisesti. • ohjata opiskelijaa keskittyneeseen, määrätietoiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä rakentavaan toimintaan yksilönä ja ryhmän jäsenenä.
Sisältö	Kuvaamataidon työt ovat eri tekniikoilla toteutettavia piirroksia, maalauksia, veistoksia ja tilateoksia, jotka toteutetaan yksin tai ryhmän jäsenenä. Aihepiirit kytketään opiskelijalle merkityksellisiin kokemuksiin, ja niitä voidaan käsitellä samassa tehtävässä. Aiheet liittyvät mm. vuodenaikojen vaihteluihin, ympäristöön ja ajankohtaisiin asioihin ja tapahtumiin. Taiteellisen ilmaisun ja toiminnan lähtökohtina ovat ympäristön kuvamaailma, aistihavainnot, mielikuvat ja elämykset.
Opetusmenetelmät	Opetuksessa huomioidaan opiskelijoiden yksilölliset erot ja tuetaan opiskelijan kehittymistä hänen omista lähtökohdistaan. Oppiaineelle on ominaista teemallisuus, joka mahdollistaa kiireettömän ilmapiirin ja pitkäjänteisen työskentelyn. Opetus toteutetaan yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentelyinä, johon on soveltuvin osin pyritty integroimaan mm. piirtämistä, värienkäyttöä ja matemaattikkaa. Jaksoilla edetään yksilöllisten tavoitteiden mukaan. Opiskelijoita ohjataan aktiiviseen, omatoimiseen, itsenäiseen työskentelyyn ja suunnitteluun.
Opetusjärjestelyt ja -ympäristö	Opiskeluympäristö tukee oppilaan kasvua ja oppimista sekä antaa hänelle onnistumisen kokemuksia. Hyvä opiskeluympäristö on ilmapiiriltään avoin, myönteinen ja opiskelijaa rohkaiseva.
Opetusmateriaali	Alan kirjallisuus, internet, lehdet
Arviointi	Sanallinen arviointi ja palautekeskustelu

Luku- ja kirjoitustaito 2

Tavoite	<ul style="list-style-type: none"> • opittujen taitojen ylläpitäminen • luku- ja kirjoitustaidon sekä kuullun ymmärtämisen kehittäminen • sanavaraston ja itseilmaisun kehittäminen • kieliopin perusteisiin tutustuminen
Sisältö	<ul style="list-style-type: none"> • luku- ja kirjoitustaidon opiskeleminen sana- ja lausetasoisesti • luetun- ja kuullun ymmärtäminen • sanavaraston kartuttaminen • kieliopin alkeet
Opetusmenetelmät	<ul style="list-style-type: none"> • yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentely pienryhmässä • eriyttäminen • yksilölliset oppimistehtävät • kuvitetut kirjoitus- ja lukutehtävät • selkokieli • strukturoitu opetus • mallintaminen • eri aistikanavien hyödyntäminen • oppimispelit
Opetusjärjestelyt ja -ympäristö	Opetus järjestetään opiskelijoiden yksilölliset tavoitteet huomioiden ja heidän edellytystensä mukaisesti siten, että se edistää opiskelijoiden kasvua ja kehitystä. Oppimisessa ja opetusjärjestelyissä painotamme sekä kokeilevaa toiminnallisuutta että teoreettista reflektiota. Opetukseen liittyvät tavoitteet laaditaan yhteistyössä kotien kanssa ja opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.
Opetusmateriaali	<ul style="list-style-type: none"> • erilaiset oppikirjat • tehtäväkortit • oppimispelit • selkomateriaali • kuvat • tekniset apuvälineet
Arviointi	<ul style="list-style-type: none"> • sanallinen arviointi

Luku- ja kirjoitustaito 3

Tavoite	<ul style="list-style-type: none"> • opittujen taitojen ylläpitäminen • luku- ja kirjoitustaidon kehittäminen ja uusien taitojen oppiminen • kuullun ymmärtämisen kehittäminen • kieliopin perusteiden hallinta
Sisältö	<ul style="list-style-type: none"> • luku- ja kirjoitustaidon opiskeleminen tarina- ja tekstitasoisesti • luetun- ja kuullun ymmärtäminen • oman tekstin tuottaminen • oikeinkirjoitus • kielioppi

Opetusmenetelmät	<ul style="list-style-type: none"> • yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentely pienryhmässä • eriyttäminen • yksilölliset oppimistehtävät • kirjoitus- ja lukutehtävät • strukturoitu opetus • oppimispelit • tekstinkäsittely
Opetusjärjestelyt ja -ympäristö	Opetus järjestetään opiskelijoiden yksilölliset tavoitteet huomioiden ja heidän edellytystensä mukaisesti siten, että se edistää opiskelijoiden kasvua ja kehitystä. Oppimisessa ja opetusjärjestelyissä painotamme sekä kokeilevaa toiminnallisuutta että teoreettista reflektiota. Opetukseen liittyvät tavoitteet laaditaan yhteistyössä kotien kanssa ja opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.
Opetusmateriaali	<ul style="list-style-type: none"> • oppikirjat • tehtäväkortit • oppimispelit • tekniset apuvälineet • kuvat • selkomateriaali
Arviointi	<ul style="list-style-type: none"> • sanallinen arviointi

Matematiikka

Kaikilla opiskelijoilla opintoihin sisältyy yksi matematiikan jakso, jonka sisältö valitaan yhteistyössä huoltajan, opiskelijan ja opintojenohjaajan kanssa. Matematiikan opetuksessa pyritään ylläpitämään sekä kehittämään opiskelijan matemaattisia taitoja. Opetus toteutetaan eriyttäen opiskelijan yksilöllisten tavoitteiden mukaisesti. Matematiikan opetuksen menetelminä käytetään esimerkiksi yksilöllisiä apuvälineitä, kuvia, erilaisia havaintomateriaaleja, pelejä, opetusohjelmia sekä tietotekniikkaa.

Peruslaskutavat 1

Tavoite	<ul style="list-style-type: none"> • opittujen taitojen ylläpitäminen • luokittelun harjoittelemineen • numeroiden tunnistaminen • lukumäärän laskemisen harjoittelemineen
Sisältö	<ul style="list-style-type: none"> • kuvioiden ja muotojen tunnistaminen ja/tai luokittelu • numeroiden tunnistaminen ja nimeäminen lukualueella 0–10 • määrien laskeminen lukualueella 0–5
Opetusmenetelmät	<ul style="list-style-type: none"> • yksilö- ja parityöskentely pienryhmässä • työskentely opettajan ja/tai ohjaajan kanssa • eriyttäminen • yksilölliset oppimistehtävät • selkokieli

	<ul style="list-style-type: none"> • tukiviittomat • strukturoitu opetus • toiminnallinen työskentely • mallintaminen • monipuoliset havaintomateriaalit • oppimispelit • kuvakommunikaatiovälineet
Opetusjärjestelyt ja -ympäristö	Opetus järjestetään opiskelijoiden yksilölliset tavoitteet huomioiden ja heidän edellytystensä mukaisesti siten, että se edistää opiskelijoiden kasvua ja kehitystä. Oppimisessa ja opetusjärjestelyissä painotamme sekä kokeilevaa toiminnallisuutta että teoreettista reflektiota. Opetukseen liittyvät tavoitteet laaditaan yhteistyössä kotien kanssa ja opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.
Opetusmateriaali	<ul style="list-style-type: none"> • oppikirjat • tehtäväkortit • oppimispelit • tekniset apuvälineet • kuvat • selkomateriaali • magneettiset laskemiskuvat • magneettinen opetuskello • Multilink toimintakehikko ja isot multikuutiot
Arviointi	<ul style="list-style-type: none"> • sanallinen arviointi

Peruslaskutavat 2

Tavoite	<ul style="list-style-type: none"> • opittujen taitojen ylläpitäminen • luokittelutaidon kehittäminen • matemaattisten käsitteiden harjoittelu • numeron ja lukumäärän yhdistäminen • lukusuoran harjoittelu • yhteen- ja vähennyslaskun alkeiden harjoittelu
Sisältö	<ul style="list-style-type: none"> • kuvioiden, kokojen ja muotojen tunnistaminen ja luokittelu • numeroiden ja lukumäärien tunnistaminen ja nimeäminen lukualueella 0–20 • numeroiden sijoittaminen lukusuoralle lukualueella 0–10 • yhteen- ja vähennyslaskut lukualueella 0–10
Opetusmenetelmät	<ul style="list-style-type: none"> • yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentely pienryhmässä • työskentely opettajan ja/tai ohjaajan kanssa tarvittaessa • eriyttäminen • yksilölliset oppimistehtävät • kuvitetut laskutehtävät • selkokieli • strukturoitu opetus • toiminnallinen työskentely • mallintaminen • monipuoliset havaintomateriaalit • oppimispelit

Opetusjärjestelyt ja -ympäristö	Opetus järjestetään opiskelijoiden yksilölliset tavoitteet huomioiden ja heidän edellytystensä mukaisesti siten, että se edistää opiskelijoiden kasvua ja kehitystä. Oppimisessa ja opetusjärjestelyissä painotamme sekä kokeilevaa toiminnallisuutta että teoreettista reflektiota. Opetukseen liittyvät tavoitteet laaditaan yhteistyössä kotien kanssa ja opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.
Opetusmateriaali	<ul style="list-style-type: none"> • oppikirjat • tehtäväkortit • oppimispelit • tekniset apuvälineet • kuvat • selkomateriaali • Magneettiset laskemiskuvat • Magneettinen opetuskello • Multilink toimintakehikko ja isot multikuutiot
Arviointi	<ul style="list-style-type: none"> • sanallinen arviointi

Peruslaskutavat 3

Tavoite	<ul style="list-style-type: none"> • opittujen taitojen ylläpitäminen • matemaattisten käsitteiden hallinta • yhteen- ja vähennyslaskujen perusteiden hallinta • kertolaskun alkeiden harjoittelu • sanallisten tehtävien harjoittelu • lausekkeen muodostamisen harjoittelu
Sisältö	<ul style="list-style-type: none"> • kuvien, kokojen ja muotojen vertailu • yhteen- ja vähennyslaskut lukualueella 0–99 • kertotaulut 1, 2, 5 ja 10 • sanalliset tehtävät yhteen- ja vähennyslaskuissa lukualueella 0–20
Opetusmenetelmät	<ul style="list-style-type: none"> • yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentely pienryhmässä • työskentely opettajan ja/tai ohjaajan kanssa tarvittaessa • eriyttäminen • yksilölliset oppimistehtävät • selkokieli • strukturoitu opetus • monipuoliset havaintomateriaalit • oppimispelit
Opetusjärjestelyt ja -ympäristö	Opetus järjestetään opiskelijoiden yksilölliset tavoitteet huomioiden ja heidän edellytystensä mukaisesti siten, että se edistää opiskelijoiden kasvua ja kehitystä. Oppimisessa ja opetusjärjestelyissä painotamme sekä kokeilevaa toiminnallisuutta että teoreettista reflektiota. Opetukseen liittyvät tavoitteet laaditaan yhteistyössä kotien kanssa ja opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.
Opetusmateriaali	<ul style="list-style-type: none"> • oppikirjat • tehtäväkortit • oppimispelit • tekniset apuvälineet • kuvat • selkomateriaali
Arviointi	<ul style="list-style-type: none"> • sanallinen arviointi

Peruslaskutavat 4

Tavoite	<ul style="list-style-type: none"> • opittujen taitojen ylläpitäminen • matemaattisten käsitteiden hallinta • yhteen- ja vähennyslaskujen hallinta • kertolaskun hallinta • sanallisten tehtävien harjoittelu • lausekkeen muodostamisen harjoittelu • kännykkälaskimen ja/tai taskulaskimen käytön harjoittelu • murto- ja desimaalilukujen harjoittelu • prosenttilaskujen alkeiden harjoittelu
Sisältö	<ul style="list-style-type: none"> • yhteen- ja vähennyslaskut lukualueella 0–1000 • kertotaulut 0–10 • sanalliset tehtävät lukualueella 0–100 • murto- ja desimaaliluvut, sekaluvut, sadasosat • yhteen- ja vähennyslasku prosenttilaskuissa
Opetusmenetelmät	<ul style="list-style-type: none"> • yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentely pienryhmässä • työskentely opettajan ja/tai ohjaajan kanssa tarvittaessa • eriyttäminen • yksilölliset oppimistehtävät • monipuoliset havaintomateriaalit • oppimispelit • kännykkälaskin ja/tai taskulaskin
Opetusjärjestelyt ja -ympäristö	<p>Opetus järjestetään opiskelijoiden yksilölliset tavoitteet huomioiden ja heidän edellytystensä mukaisesti siten, että se edistää opiskelijoiden kasvua ja kehitystä. Oppimisessa ja opetusjärjestelyissä painotamme sekä kokeilevaa toiminnallisuutta että teoreettista reflektiota. Opetukseen liittyvät tavoitteet laaditaan yhteistyössä kotien kanssa ja opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.</p>
Opetusmateriaali	<ul style="list-style-type: none"> • oppikirjat • tehtäväkortit • oppimispelit • tekniset apuvälineet • kuvat • selkomateriaali
Arviointi	<ul style="list-style-type: none"> • sanallinen arviointi

Tieto- ja viestintätekniikka (tvt)

Tavoite	<p>Tavoitteena on auttaa opiskelijaa tasansa mukaan ymmärtämään tieto- ja viestintätekniikan merkitys nyky-yhteiskunnassa. Tutustuttaa ja perehdyttää opiskelija omatoimiseen ja itseohjautuvaan tietokoneen peruskäyttöön. Opetuksessa huomioidaan aina opiskelijoiden yksilölliset tavoitteet sisältöaluekohtaisesti. Opiskelija oppii käyttämään Internetiä ja tietoverkkoja turvallisesti sekä hallitsee Nettietiketin. Opetellaan erilaisia ohjelmia ja sovelluksia eri aihealueittain, ryhmän osaamisen tason mukaisesti.</p>
----------------	---

Sisältö	<ul style="list-style-type: none"> tietokoneen käyttö piirtäminen tekstinkäsittely turvallinen verkkoviestintä internet sähköposti esitysgrafiikka digikuvaus 	<ul style="list-style-type: none"> kuvankäsittely taulukkolaskenta nettietiketti sosiaalinen media tabletit apuvälineet ergonomia
Opetusmenetelmät	Pienryhmä/ryhmäopetus, yksilötyöskentely, yksilöohjaus tai henkilökohtainen avustaja.	
Opetusjärjestelyt ja -ympäristö	Lehtimäen opistolla on kaksi TVT-luokkatilaa, joissa koneita yhteensä n. 20 kappaletta. Verkkoympäristöinä opistolla on LAN ja WLAN verkot. Tabletit antavat vapautta ja liikkumavaraa siirtää opetustapahtuma optimaaliseen kohteeseen.	
Opetusmateriaali	Opiskelijamme ovat erityistä tukea tarvitsevia, joten tehtävät ja oppimateriaali annetaan poikkeuksellisesti kirjallisena. Ryhmästä riippuen, tehtävä voi olla tallennettu myös verkkokansioihin, mistä opiskelija omatoimisesti noutaa sen. Oppimateriaali ja opetus pohjautuvat vahvasti Tikas-opetussuunnitelmaan (Petri Ilmonen / Oppimateriaalikeskus Opike) www.tikas.fi	
Arviointi	Kaikki opiskelijatyöt tallennetaan heidän henkilökohtaisiin verkkokansioihin, ja niistä käydään henkilökohtaiset ohjaus- ja palautekeskustelut. Arviointimenetelmänä käytetään myös reaaliaikaista havainnointia ja erilaisia keskustelu/ohjaustilanteita. Arvioinnin perustana on TIKAS-opetussuunnitelma. Tikas-todistuksen opiskelija saa, kun hän osaa jonkin aihealueen tason kaikki tavoitteet. Tikas-todistuksen myöntäminen ei edellytä TVT-kokeen järjestämistä, vaan pohjautuu aina Tikas-opettajan arvioon opiskelijan osaamisen tasosta.	

3.3 Ammattialoihin liittyvät opinnot

Tekstiilityö

Tavoite	<ul style="list-style-type: none"> • kehittää opiskelijan käsityötaitoa niin, että hänen itsetuntonsa kasvaa sen varassa ja hän kokee iloa ja tyydytystä työstään • ohjata opiskelijaa suunnitelmalliseen, pitkäjänteiseen ja itsenäiseen työntekoon • kehittää luovuutta, esteettisiä, teknisiä ja psyykkismotorisia kykyjä, ongelmanratkaisutaitoja sekä ymmärrystä teknologian arkipäivän ilmiöistä • tutustutaan erilaisiin käsityötekniikoihin ja työvälineisiin sekä ja raaka-aineisiin ja materiaaleihin • opitaan myös siisteyttä ja järjestyksen ylläpitämistä • opitaan tarkoituksenmukaisten työvälineiden valitsemista ja käyttöä sekä ergonomista työskentelyä ja huomioidaan työturvallisuus • opiskelija kokee iloa ja tyydytystä työskennellessään ja uutta oppiessaan
Sisältö	<p>Keskeisimmät tekniikat ovat ompelu, kudonta, huovutus ja kankaankuviointi sekä erilaiset kädentaidot. Seuraavassa esimerkkejä tuntien aiheista ja sisällöistä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ompelu: käsin ompelu ja koneompelu • vohveli- ja kirjontatyöt sekä erilaiset lanka- ja paperinarutyöt. esim. pehmolelut, kassit ja pussukat, patalaput • kudonta: poppanaliinat ja muut poppanatyöt, matto, pannunaluset jne. sekä töiden viimeistely • huovutus: tasohuovutus ja 3-ulotteisten huovutustöiden tekeminen sekä neulahuovutus • kankaankuviointi: kankaanpainanta erilaisin tekniikoin, kangastussityöt, kankaan ja valmiiden tuotteiden värjäys eri tekniikoin sekä silkkimaalaus
Opetusmenetelmät	<ul style="list-style-type: none"> • Opetus pohjautuu mahdollisuuksien mukaan aikaisemmin opitulle. • Edetään perusasioista vaikeimpiin tehtäviin. • Taitoja harjaannutetaan toistaen peräkkäisillä opetuskerroilla, luovuutta tukien sekä tekemällä ja kokemalla oppien. • Korostetaan oikeiden työtapojen ja työvälineiden käyttöä. • Opetuksessa otetaan huomioon opiskelijoiden erilaisuus, itseohjautuvuus sekä yhteistoiminnallisuuden periaate. • Opetustunnit toteutetaan yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentelyn menetelmin, 2–4,5 tunnin periodein.
Opetusjärjestelyt ja –ympäristö	<p>Opiskelijoita ohjataan tarpeen mukaan sanallisesti, kirjallisesti ja kuvallisesti ohjein sekä näyttämällä mallia. Motoristen taitojen ollessa heikot tekstiilityötaitojen oppimista tärkeämpää voi olla osalliseksi pääseminen, uusien kokemusten saaminen, yhdessä muiden kanssa tekeminen ja aistinautinnot.</p> <p>Opetus toteutetaan pääasiassa tekstiilityön luokissa. Opetuksen sisältö suunnitellaan yhteistyössä opiskelijoiden kanssa. Tekstiilityötä opiskellaan monipuolisesti opiskelijalähtöisesti toiminnallisuutta ja osallistuvuutta tukien.</p>
Opetusmateriaali	Alan lehdet ja kirjallisuus, opettajien tekemä materiaali, Internet
Arviointi	Sanallinen arviointi

Tekninen työ 1

Tavoite	<ul style="list-style-type: none"> • ylläpitää ja kehittää opiskelijan motoriikkaa, kädentaitoja sekä luovuutta • ohjeistaa opiskelija ergonomiseen, turvalliseen työskentelyyn sekä turvallisen työympäristöön luomiseen • tutustua puun- ja metallin työstämiseen sekä työvälineisiin ja koneisiin • tutustua myös eri materiaaleihin ja raaka-aineisiin • harjoitustöinä tutustutaan sarjatuotannon työmenetelmiin • opiskelijoiden yksilölliset tavoitteet sisältöjen mukaan.
Sisältö	<ul style="list-style-type: none"> • työpajaan, käsityökaluihin ja koneisiin tutustuminen. • turvallinen työskentely • tutustuminen eri puulajeihin, metalleihin ja niiden käyttötarkoitukset • puun ja metallin työstämisen perusteet sekä maalaamisen perusteet • valmistetaan sarjatuotantona puusta ja metallista erilaisia käyttöesineitä
Opetusmenetelmät	<ul style="list-style-type: none"> • yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentelynä, johon on soveltuvin osin pyritty integroimaan mm. piirtämistä, värienkäyttöä ja matematiikkaa • edetään yksilöllisten tavoitteiden mukaan • opiskelijoita ohjataan aktiiviseen, omatoimiseen, itsenäiseen työskentelyyn ja suunnitteluun
Opetusjärjestelyt ja -ympäristö	<p>Opetusjärjestelyistä vastaa opettaja tai joku muu opetusta antavan henkilöstöryhmän edustaja ja opiskelijoiden tasosta riippuen tunnilla avustaa 1-5 ohjaajaa.</p> <p>Oppimisympäristönä toimii teknisen työn rakennus, joka jakaantuu rakenteellisesti kolmeen osaan: puuopetustilaan, metalliopetustilaan ja pintakäsittelyopetustilaan.</p>
Opetusmateriaali	Alan lehdet ja kirjallisuus, opettajien tekemä materiaali, Internet
Arviointi	<ul style="list-style-type: none"> • jatkuva osaamisen arviointi • reaaliaikaiset palautekeskustelut ja itsearviointi • havainnointi

Tekninen työ 2

Toisesta opintovuodesta eteenpäin

Tavoite	Jakson aikana tutustutaan lähemmin puun-, metallintyöstökoneisiin, käsityökaluihin, materiaaleihin ja harjoitellaan niiden käyttöä. Harjoitellaan pintakäsittelyn perusteita sekä menetelmiä. Tavoitteena tutustuttaa opiskelija kierrätykseen ja eri materiaalien lajitteluun. Tutustutaan kierrätykseen soveltuvien materiaalien tuunaukseen, uudelleen käyttöön ja jatkohyödyntämiseen.
Sisältö	<ul style="list-style-type: none"> • Harjoitustöinä valmistetaan erilaisia käyttöesineitä, itselle, opistolle sekä tilaustöitä • Tutustutaan eri liima-aineisiin sekä liimausmenetelmiin

	<ul style="list-style-type: none"> • Suoritetaan opiston puisten ja metallisten käyttöhuonekalujen ja laitteiden korjaus- ja entisöinti- ja tuunaustöitä • Harjoitellaan puun, metallin työstämisen eri muotoja ja pintakäsittelytekniikoita
Opetusmenetelmät	Opetus toteutetaan yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentelyinä, johon on soveltuvin osin pyritty integroimaan mm. piirtämistä, värienkäyttöä ja matematiikkaa. Jaksoilla edetään yksilöllisten tavoitteiden mukaan. Opiskelijoita ohjataan aktiiviseen, omatoimiseen, itsenäiseen työskentelyyn ja suunnitteluun.
Opetusjärjestelyt ja -ympäristö	Opetusjärjestelyistä vastaa opettaja tai joku muu opetusta antavan henkilöstöryhmän edustaja ja opiskelijoiden tasosta riippuen tunnilla avustaa 1-5 ohjaajaa. Oppimisympäristönä toimii teknisen työn rakennus, joka jakaantuu rakenteellisesti kolmeen osaan: puuopetustilaan, metalliopetustilaan ja pintakäsittelyopetustilaan.
Opetusmateriaali	Alan lehdet ja kirjallisuus, opettajien tekemä materiaali, Internet
Arviointi	<ul style="list-style-type: none"> • jatkuvan osaamisen arviointi • reaaliaikaiset palautekeskustelut ja itse-arviointi • havainnointi

Remontti- ja kiinteistönhuolto

Tavoite	<ul style="list-style-type: none"> • tutustua erilaisiin kodin ja kiinteistön pienimuotoisiin korjauksiin sekä huoltoon liittyviin työtehtäviin. • työskennellä kiinteistöhoitajien apuna erilaisissa huolto- ja korjaustehtävissä sisällä ja ulkona. • ohjata turvalliseen ja itsenäiseen työskentelyyn ja suunnitteluun.
Sisältö	<ul style="list-style-type: none"> • yleisimmät remonttityövälineet • työturvallisuus • erilaiset työmenetelmät • erilaiset pintakäsittelyaineet • maalaaminen • tapetointi • käyttöhuonekalujen ja laitteiden korjaus- ja entisöintitöitä • piha ja ulkotyöt
Opetusmenetelmät	Opetus toteutetaan yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentelyinä, johon on soveltuvin osin pyritty integroimaan mm. piirtämistä, värienkäyttöä ja matematiikkaa. Jaksoilla edetään yksilöllisten tavoitteiden mukaan. Opiskelijoita ohjataan aktiiviseen, omatoimiseen, itsenäiseen työskentelyyn ja suunnitteluun.
Opetusjärjestelyt ja -ympäristö	Opetusjärjestelyistä vastaa opettaja tai joku muu opetusta antavan henkilöstöryhmän edustaja ja opiskelijoiden tasosta riippuen tunnilla avustaa 1-5 ohjaajaa. Oppimisympäristönä toimii teknisen työn rakennus, joka jakaantuu rakenteellisesti kolmeen osaan: puuopetustilaan, metalliopetustilaan ja pintakäsittelyopetustilaan, sekä kiinteistö ja koko opisto ympäristöineen.
Opetusmateriaali	Alan lehdet ja kirjallisuus, opettajien tekemä materiaali, Internet
Arviointi	<ul style="list-style-type: none"> • jatkuvan osaamisen arviointi • reaaliaikaiset palautekeskustelut ja itse-arviointi • havainnointi

Auto- ja konetekniikka

Tavoite	Tavoitteena on tutustua autoihin, sekä erilaisten koneiden ja laitteiden teknisiin rakenteisiin ja toimintaperiaatteisiin. Lisäksi tutustutaan niiden tarvitsemiin pieniin huolto ja korjaus toimenpiteisiin. Ohjataan turvallisiin työskentelytapoihin ja menetelmiin.
Sisältö	<ul style="list-style-type: none"> • Suoritetaan auton sisäistä ja ulkoista puhdistusta sekä pieniä huoltotehtäviä • työturvallisuus • Käydään läpi autoihin ilmenevät yleisimmät viat ja vikojen etsiminen • Tutustaan liikennesääntöihin ja liikenneturvallisuuteen • Mitä eri vuodenaajat vaikuttavat koneisiin ja laitteisiin • Tutustutaan myös erilaisiin pienmoottoreiden ja kodinkoneiden rakenteisiin ja käyttötarpeisiin
Opetusmenetelmät	Opetus toteutetaan yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentelynä, johon on soveltuvin osin pyritty integroimaan mm. piirtämistä, värienkäyttöä ja matematiikkaa. Jaksoilla edetään yksilöllisten tavoitteiden mukaan. Opiskelijoita ohjataan aktiiviseen, omatoimiseen, itsenäiseen työskentelyyn ja suunnitteluun.
Opetusjärjestelyt ja -ympäristö	Opetusjärjestelyistä vastaa opettaja tai joku muu opetusta antavan henkilöstöryhmän edustaja ja opiskelijoiden tasosta riippuen tunnilla avustaa 1–5 ohjaajaa. Oppimisympäristönä toimii teknisen työn rakennus, joka jakaantuu rakenteellisesti kolmeen osaan: puuopetustilaan, metalliopetustilaan ja pintakäsittelyopetustilaan.
Opetusmateriaali	Alan lehdet ja kirjallisuus, opettajien tekemä materiaali, Internet
Arviointi	<ul style="list-style-type: none"> • jatkuvan osaamisen arviointi • reaaliaikaiset palautekeskustelut ja itse-arviointi sekä havainnointi

Työtoiminta

Erityisnuorille ja aikuisille tarjotaan työtoimintaa kuntien, kuntayhtymien, säätiöiden ja yksityisten toimijoiden ylläpitämässä työ- ja toimintakeskuksissa. Työtoiminta on yleensä tekstiili-, askartelu- ja puutyötä, mutta myös yrityksille alihankintana tehtävää kokoonpanoa ja pakkaus-työtä. Työtoimintaan tutustutaan opiston omassa työtoimintaluokassa, jossa avustettuna ja ohjattuna tehdään erilaisia pienimuotoisia töitä myös myyntiin.

Tavoite	Tavoitteena on tutustua työtoimintaan, oppia tuntemaan omia taitoja, hyväksyä itsensä ja omat rajoituksensa sekä oppia toimimaan ja työskentelemään omien resurssiensa puitteissa. Valmistetaan töitä myyntiin.
Sisältö	Yksilöllisesti suunniteltu työtoiminta.
Opetusmenetelmät	<ul style="list-style-type: none"> • yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentely • opettajan ja / tai ohjaajan opetus ja ohjaus, manuaalinen ohjaus
Opetusjärjestelyt ja -ympäristö	Työtoimintaluokka ja tarvittaessa muita tiloja.
Arviointi	Huomioidaan ohjeiden kuunteleminen ja noudattaminen, työskentely, tuloksellisuus ja osallistuminen. Opiskelijan kanssa käydään palautekeskusteluja ja tehdään sanallinen arviointi.

Työelämään valmentautuminen, työharjoittelu

Työelämän valmiudet ja työelämään valmentautuminen toteutetaan opiskelijan tarpeista lähtevän yksilöllisen suunnitelman mukaisesti, joko kiinteistö-, ravitsemus- ja puhdistushuollossa, pesulassa, toimistossa, tallissa tai myynti- ja asiakaspalvelussa. Mahdollista voi olla myös opiston ulkopuolinen työharjoittelu.

Tavoite	Työelämään tutustuminen on olennainen osa ammatinvalintaprosessia. Sen kautta opiskelijoilla on mahdollisuus saada realistinen kuva ammattialojen arjesta ja työnteon haastavuudesta. Työelämään tutustuminen auttaa herättämään arvostusta kaikenlaista työnteoa kohtaan ja työelämän pelisäännöt tulevat konkreettisemmiksi.
Sisältö, opetusjärjestelyt ja -ympäristö	Yksilöllisesti suunniteltu tutustumisjakso työpisteessä tai opiston ulkopuolella.
Arviointi	Huomioidaan ohjeiden kuunteleminen ja noudattaminen, työpisteessä työskentely ja osallistuminen sekä havainnoidaan opiskelijan toimintaa arjen tilanteissa. Opiskelijan kanssa käydään palautekeskusteluja ja tehdään sanallinen arviointi.

4 Valinnaisopinnot ja vapaa-aika

4.1 Valinnaiskurssit

Opinnot täydentyvät opiskelijan itsensä valitsemista valintakursseista, joita kukin opiskelija valitsee oman kiinnostuksensa mukaan täydentämään opintojaan. Uusia kursseja voidaan ottaa ohjelmaan pitkin vuotta tarpeen mukaan. Valinnaiskursseista on laadittu oma asiakirja, jossa esitellään tarkemmin valinnaisopintojen sisältö.

Opiskelija voi valita seuraavista valintakursseista n. 6 kurssia omaan ohjelmaansa.

- leivontakurssi	- kirjallisuus	- englannin alkeiskurssi
- mikroruoat	- kirjapaja	- englannin jatkokurssi
- nuorten juhlat	- toimittajakurssi	- ruotsin alkeiskurssi
- kansainvälinen keittiö	- tikaskurssi	- viron alkeiskurssi
- painonhallinta	- raha ja aika	- venäjän alkeiskurssi
- puutarha- ja pihatyöt	- historia	- maailman ympäri
- luonto ja ympäristö	- musiikki	- entisöinti ja tuunaus
- luonnonsuojelu ja kierrätys	- bändikurssi	- tekstiilityöt ja kädentaito
- kuvaamataito	- kuvionuoteista soittaminen	- kommunikaatiokansio
- luova toiminta	- musiikkiliikunta	- tukiviittomat
- valokuvaus	- kuntosali	- työharjoittelu

4.2 Vapaa-aika

Kansanopisto on sisäoppilaitos, jossa opiskelu, asuminen ja vapaa-aika muodostavat pedagogisen, opiskelijan kasvua tukevan kokonaisuuden. Opiskelijat saavat ohjausta vapaa-aikaan ja harrastuksiin liittyvissä asioissa. Vapaa-ajanohjauksesta vastaa kaksi päätoimista vapaa-ajanohjaajaa muun henkilökunnan avulla. Iltaisin opistolla toimii erilaisia kerhoja kuten sisupartio, keräilijäkerho, musiikkikerho ja sählykerho. Teatteritiimi valmistaa ohjelmia juhliin ja eri tilaisuuksiin, myös opiston ulkopuolella esitettäväksi. Alla mainittujen kerhojen tarkemmat kuvaukset on esitetty samassa asiakirjassa kuin valinnaiskurssit.

Opiskelija voi osallistua mm. seuraaviin ohjattuihin vapaa-ajan harrastuksiin:

- sisupartio
- näytelmäkerho
- ilma-aseammunta
- keräilijöiden kerho
- musiikkikerho
- elokuvakerho
- liikuntakerho
- hengellisten asioiden keskustelupiiri
- käsityökerho
- hevoskerho
- lemmikkieläinkerho
- kirjastokerho

Vapaa-ajantiloissa voi muun muassa pelata pöytätennistä, biljardia, lautapelejä, askarrella, kuunnella musiikkia tai olla vain yhdessä. Myös tietokoneluokat ovat avoinna sovittuina iltoina ja viikonloppuina.

Yhteistyössä Lehtimäen Ampujien kanssa harjoitellaan ilma-aseammuntaa. Ratsastuskoululla on mahdollisuus osallistua ratsastusryhmiin sekä valmentautua kilpailuihin. Uimahalli ja kuntosali ovat myös iltaisin ja viikonloppuisin opiskelijoiden käytössä.

Opiskelijakunta järjestää erilaisia tempauksia kuten esimerkiksi liikuntapäiviä, itsenäisyyspäivä-tanssiaiset, discoja sekä elokuva- ja konserttiretkiä. Opiskelijakunta kerää varoja toimintaansa järjestämällä arpajaisia, kirpputorin ja pitäen kahviota henkilökunnan avustamana.

4.3 Viikonloppukurssit

Lehtimäen opistolla on ohjattua toimintaa myös viikonloppuisin perjantai-iltapäivästä sunnuntai-iltaan. Viikonloppukurssit tarjoavat mahdollisuuden osallistua mieleenpainuviin ohjelmiin, virkistäytymiseen ja ajan viettämiseen yhdessä ystävien ja opiskelukavereiden kanssa. Opistolla järjestetään myös ns. teemaviikonloppuja, joiden ohjelma painottuu jonkin tietyn teeman ympärille ja luvassa on myös jotain spesiaali ohjelmaa.

4.4 Leirikouluviikko ja opintomatkat

Perinteisesti Lehtimäen opistolla on toukokuun puolen välin paikkeilla ns. leirikouluviikko. Opiskelijalla on mahdollisuus valita kolmesta vaihtoehdosta:

- leirikouluviikko opistolla
- Baltian matka
- matka Välimeren kohteeseen

Jokaiseen kolmeen vaihtoehtoon laaditaan oma ohjelma, ja kaikissa kohteissa on opiston opetushenkilöstöä ja ohjaajia sekä avustajia mukana valvomassa ja vastaamassa matkan sujumisesta. Opiston leirikouluviikollakin tehdään usein tutustumismatka johonkin lähialueen kohteeseen.

5 Arviointi

5.1 Opiskelun seuranta ja arviointi

Opintoihin kuuluvat oppiaineet ja valinnaiskurssit arvioidaan jaksojen päätyttyä. Opiskelun seuranta ja arviointia tehtäessä yleisten opiskeluvalmiuksien osalta huomiota kiinnitetään mm. seuraaviin seikkoihin:

- asennoituminen opiskeluun
- huolellisuus
- määräaikojen noudattaminen
- keskittymiskyky, pitkäjänteisyys
- kyky itsenäiseen työskentelyyn
- kyky ryhmätyöskentelyyn
- annettujen ohjeiden noudattaminen
- kyky arvioida omia suorituksia

Opiskelija saa todistuksen, opintokortin sekä oppimisen ja osaamisen eri osa-alueiden arviointilomakkeen. Näillä mainituilla asiakirjoilla pyrimme selkeämmin esittämään mitä on opiskeltu, oppiaineiden laajuuden tunteina sekä arvion opiskelijan opiskelutaidoista, sosiaalisista- ja tunnetaidoista sekä toimintakyvystä erilaisissa tilanteissa.

Arviointi auttaa opettajaa ja oppilaitosta opetuksen vaikuttavuuden arvioimisessa. Lisäksi se tukee opiston opetussuunnitelman toteuttamista ja kehittämistä sekä vaikuttaa osaltaan siihen, että opiskelija saa hyvät välineet todellisuuden hahmottamiseen, elämänhallintaan ja aktiiviseen osallistumiseen. Täten arviointi tukee koko oppilaitoksen kehittämistä sekä parantaa oppimisen edellytyksiä.

Arviointi merkitään arviointilomakkeeseen numeroina 1–4, mikä ei tarkoita opiskelijoiden asettamista paremmuusjärjestykseen. Numeroilla kuvataan erilaisia taitotasoja sekä avun ja tuen tarvetta. Taulukossa 1. on avattu numeroiden merkitystä sanallisessa muodossa. Numeroiden lisäksi arviointilomakkeeseen opettajat laittavat tarvittaessa lisätietoja. Numeroiden käyttöönottoa arvioinnissa perustelemme myös sillä, että tilastointi, jota rahoittajamme vaativat useista eri asioista, käy näin vaivattomammin ja on selkeämmin esitettävissä muodossa.

Taulukko 1. Arvioinnissa käytettävien numeroiden sanallinen merkitys

Opiskelija	
1	<ul style="list-style-type: none"> – työskentelee opettajan/ohjaajan opastuksella ja avustettuna – tarvitsee toiminnoissaan jatkuvasti seurantaa ja ohjausta – osallistuakseen tarvitsee runsaasti konkreettista ja jatkuvaa apua ja tukea – osallistuu mahdollisuuksiensa mukaan toimintaan – omaehtoinen toiminta on vähäistä – ei pysty arvioimaan omaa työskentelyään – tarvitsee usein muistuttamista pystyäkseen ylläpitämään tarkkaavaisuutta
2	<ul style="list-style-type: none"> – työskentelee jatkuvasti ohjattuna – tarvitsee paljon harjoitusta – tarvitsee sanallista ja fyysistä lisäohjausta töiden aloittamiseen tai tekemiseen enemmän kuin tehtävänannossa on tarpeen – tarvitsee ajoittain muistuttamista pystyäkseen ylläpitämään tarkkaavaisuutta
3	<ul style="list-style-type: none"> – työskentelee tarvittaessa ohjattuna – tarvitsee jonkin verran harjoitusta – tarvitsee hieman sanallista ja fyysistä lisäohjausta töiden aloittamiseen tai tekemiseen – tarvitsee joskus muistuttamista pystyäkseen ylläpitämään tarkkaavaisuutta
4	<ul style="list-style-type: none"> – työskentelee pääosin itsenäisesti ja on oma-aloitteinen – oppii asioita helposti ja ymmärtää opittavan asian sisällön – pystyy soveltamaan oppimaansa eri tehtävissä – toimii tavoitteiden suuntaisesti – pääsee työskentelyssään loppuun – työskentely voi olla itsenäistä, vaikka opiskelija ei pystyisi fyysisesti tekemään annettua tehtävää, mutta hän pystyy itsenäisesti ohjaamaan avustavaa henkilöä tavoitteiden suuntaisesti – on käsitys omista vahvuuksista ja kehittämistä vaativista alueista

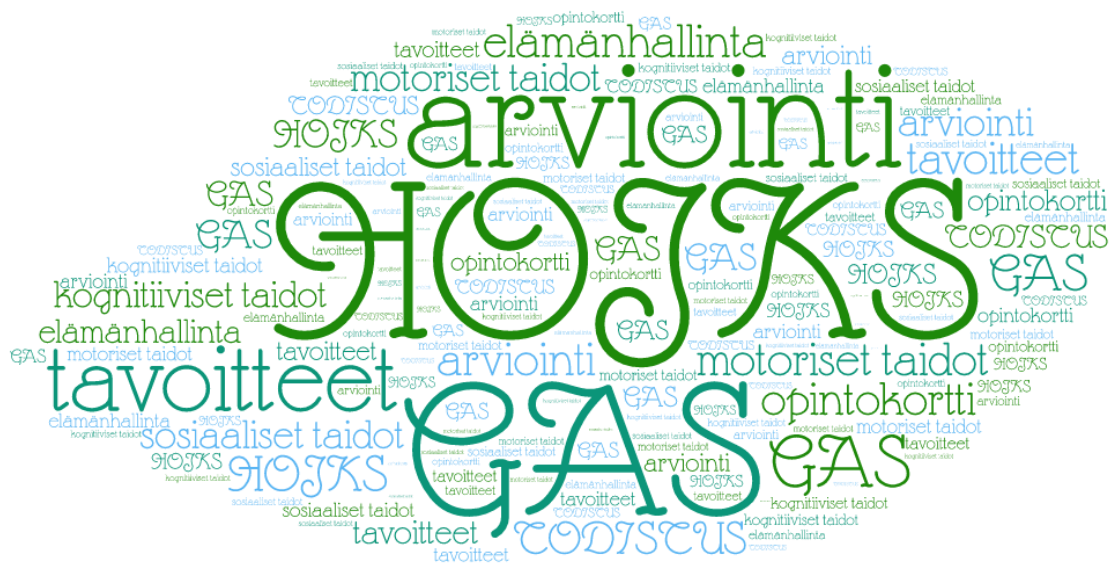
5.2 HOJKS-tavoitteiden arviointi ja GAS-menetelmä

Opinnollisen kuntoutuksen toimintaprosessiin kuuluu opinnollisen kuntoutuksen tarpeen arviointi, joka lähtee opiskelijan omista tavoitteista ja opinnollisen kuntoutuksen mahdollisuuksista vastata tavoitteisiin. Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) kartoitetaan opiskelijan taustatiedot, kouluhistoria, vahvuudet ja voimavarat. Oppimisvalmiuksien osalta arvioidaan kognitiiviset taidot, motoriset taidot, sosiaaliset taidot/elämänhallinta. Opintojen aluksi kartoitetaan opiskelijan mahdolliset oppimisen esteet (erityisen tuen tarve) sekä asumis- ja opetusjärjestelyt. HOJKS –palaverissa on läsnä opiskelija, opiskelijan huoltaja ja opintojenohjaaja. Yhdessä sovitaan opintojen henkilökohtaisista tavoitteista ja menetelmistä. Onkin mielekästä, että opiskelija asettaa ja hyväksyy itse opiskelun tavoitteet opettajan/ohjaajan ja huoltajan kanssa käydyn keskustelun yhteydessä. Oppimissuunnitelmaa arvioidaan ja tarkistetaan prosessin aikana ja prosessin lopuksi. Aikuisopintolinjalla on oppimisen arvioinnin apuna portfolio ja oppimispäiväkirja.

Opiskelijan toiminta-alueen tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä edistymisen seuranta ja arviointi kuvataan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) sekä oppimisen ja osaamisen eri osa-alueiden arviointilomakkeessa. Tavoitteet asetetaan yksilöllisesti siten, että ne ovat saavutettavissa olevia ja opiskelijalle mielekkäitä.

GAS (Goal Attainment Scaling) on väline, jonka avulla määritetään opiskelijan tavoitteet ja tavoitteiden toteutumista voidaan tarkastella yksilö- tai ryhmätasolla tilastollisia menetelmiä hyväksi käyttäen. GAS -menetelmä on lähtökohdaltaan aina asiakaslähtöinen. Tavoitteen tunnistaminen perustuu haastatteluun ja opiskelijan tilanteen kokonaisvaltaiseen selvittämiseen. Tavoitteille asetetaan realistinen aikataulu ja määritellään selkeä muutoksen indikaattori viisiporaisella asteikolla. GASin avulla kuvataan selkeitä, tunnistettavia ja merkityksellisiä muutoksia opiskelijan elämässä. Tavoitteiden määrän tulee olla kohtuullinen, vaikka menetelmä mahdollistaa kahdeksan tavoitteen laatimisen. Keskimäärin opiskelijalla voi olla 1–3 yhtäaikaista tavoitetta.

GAS -asteikossa odotettu tavoitetaso merkitään 0 (nolla). Korkeampi muutos merkitään GAS-asteikossa +2 ja +1 ja vastaavasti matalampi -2 ja -1. GAS -asteikolla +2 tarkoittaa, että tavoite on saavutettavissa optimaalisissa olosuhteissa määritetyssä aikataulussa – se on mahdollinen, jos kaikki onnistuu. GAS-asteikolla -2 tarkoittaa sitä, että kuntoutuja ei ole edennyt kuntoutuksen tavoitetason suuntaan niin paljon, että muutoksella olisi hänen toiminnalleen merkitystä. Mikäli tilanne huononee tai pysyy ennallaan, GAS-asteikko on -2.

Lehtimäen opisto

hyvän elämän akatemia erityistä tukea tarvitseville

Käyntiosoite: Opistotie 1 | 63500 LEHTIMÄKI

Postiosoite: PL 13 | 63501 LEHTIMÄKI

0400 353826 (toimisto)

040 5808793 (päivystys)

www.lehtimaenopisto.fi

email: info@lehopisto.fi

